

TIK SUMAŽINUS REIKALAVIMUS IŠEIVIAI PRITARTŲ REFERENDUMUI

Vilniuje, gegužės 20 d. darbą baigė Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija. Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovai po dvi dienas vykusių posėdžių pasiūlė idėją pakartotinai kreiptis į Konstitucinį Teismą (KT) dėl dvigubos pilietybės įteisinimo.

Pasaulio lietuviai tvirtina, jog referendumui dėl dvigubos pilietybės pritartų tik sumažinus jo reikalavimus.

„Prieš rengiant privalomą referendumą reikia pakeisti referendumo įstatymo nuostatas – ar 2016, 2019 ar 2020 metais. Nes mes tikrai nesutinkame su tuo, jog referendumas būtų ruošiamas su prezidento ar Seimo rinkimais, kol nėra sutvarkytas įstatymas, kad referendume galėtų dalyvauti mažesnis skaičius piliečių, kad būtų įmanoma pritraukti pakankamai balsuojančių ir tuo pačiu, kad būtų sumažintas reikalavimas, kiek turi būti pritarianti“, – sako Kanados lietuvių bendruomenės pirmininkė Joana Kuraitė-Lasienė.

Socialdemokratai yra parengę pataisą, kad Konstitucijos straipsnį dėl pilietybės būtų galima keisti, jei tam pritarė du trečdaliai piliečių,

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkė Loreta Grauzininienė su Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės posėdžio dalyviais.

Seimo kanceliarijos (aut. Džoja Barysaitė) nuotr.

dalyvavusių referendume. Šiuo metu įstatymas numato, kad reikia, jog už jį balsuotų daugiau kaip pusė rinkimų teisę turinčių piliečių. Anksčiau

svarstyta referendumą dėl dvigubos pilietybės rengti kartu su artėjančiais Seimo rinkimais, bet nepritariant išeiviams dabar minima kita

data – prezidento rinkimai 2019-aisiais.

Šiuo metu dviguba pilietybė leidžiama tik tiems piliečiams, kurie išvyko iš Lietuvos

iki nepriklausomybės atkūrimo, ir jų palikuoniams, tačiau nėra suteikiama išvykusiems nepriklausomybės laikotarpiu.

LRT

NATO OFICIALIAI PAKVIETĖ JUODKALNIJĄ TAPTI 29-ĄJA SĄJUNGOS NARE

NATO gegužės 19 d. pakvietė Juodkalniją tapti 29-ąja nare – sutikdamas plėstis tik septintą kartą per savo istoriją ir nepaisydamas piktų Rusijos prieštaravimų.

Šį sprendimą dar turi oficialiai patvirtinti JAV Senatas ir kitų Aljanso valstybių parlamentai.

NATO generalinis sekretorius Jensas Stoltenbergas sakė, kad tai yra šios buvusios Jugoslavijos respublikos istorijos „naujo saugumo skyriaus pradžia“.

Juodkalnijos premjeras Milo Džiukanovičius dalyvavo priėmimo protokolo pasirašymo ceremonijoje NATO būstinėje Briuselyje. Jis sakė, kad jo šalis, kurią prieš 16 metų bombardavo NATO karo lėktuvai, stovės „petys į petį“ su kitomis JAV vadovaujamo aljanso narėmis. „Galite visada mumis kliauti“, – sakė M. Džiukanovičius.

Rusija kaltino NATO mėginimu apsupti ją ir jai draugiškas šalis, kaip Serbija, ir pažadėjo padaryti visa, kas būtina, kad apgintų savo nacio-

nalinių saugumą ir interesus. Rusijos parlamentaras Sergejus Železniakas yra sakęs, kad jo šalis turės keisti savo santykius su Juodkalnija, kuri istoriškai buvo artima Rusijai, jeigu ši Balkanų valstybė prisijungs prie NATO be nacionalinio referendumo. „Mes turėtume keisti savo politiką šios draugiškos šalies atžvilgiu, – sakė S. Železniakas. – Jeigu čia atsirastų NATO karinė infrastruktūra, mes turėtume reaguoti apribodami savo kontaktus ekonomikos ir kitose sferose.“

Kiti Rusijos pareigūnai yra sakę, kad Rusija gali uždrausti kai kurių prekių importą iš Juodkalnijos ir įvesti kitas prekybos sankcijas.

Kvietimo Juodkalnijai pasirašymo ceremonija NATO būstinėje sutapo su NATO užsienio reikalų ministrų susitikimo pradžia, ir valstybės sekretorius Johnas Kerry pasirašė dokumentą JAV vardu.

1949 metais NATO, kaip apsaugą nuo Sovietų Sąjungos, įkūrė 12 Vakarų valstybių, o paskui Aljansas priėmė daugumą buvusių Kremliaus sąjungininkių iš komunistinio Rytų bloko. Praėjusį kartą NATO naujas nares priėmė 2009 metais, kai įstojo Albanija ir Kroatija.

Žurnalistų paklaustas, kiek laiko reikės Juodkalnijai, kad ji taptų visaverte nare, J. Stoltenbergas atsakė negalintis prognozuoti, kaip greitai veiks NATO šalių parlamentai, bet nurodė, kad per praėjusį plėtros ratą priėmimo protokolų ratifikavimas užtruko maždaug metus.

„Tikiuosi, kad greit pamatysime prie NATO būstinės plevėsuojančias 29 sąjungininkių vėliavas“, – sakė J. Stoltenbergas

ir pridūrė, kad kol ratifikavimo procesas baigsis, Juodkalnijai bus garantuota stebėtojo „vieta prie stalo“.

Juodkalnija bus tarp mažiausių NATO narių; jos ginkluotąsias pajėgas sudaro tik 2 tūkst. karių. Tačiau J. Stoltenbergas sakė, kad kaip Aljanso partnerė ji jau prisidėjo prie NATO vadovaujamų misijų Kosove ir Afganistane ir kad gegužės 19 d. pasirašytas dokumentas „dar kartą parodo, kad NATO durys lieka atviros“ tokioms šalims kaip Gruzija, Makedonija ir Bosnija ir Hercegovina, kurios taip pat siekia vieną dieną tapti narėmis.

„Juodkalnija yra signalas, kad Aljansas neatsisako plėtros proceso ir kad Rusija negali vetuoti šalies kandidatės prisijungimo“, – sakė Bruno Lete iš Briuselyje įsikūrusio strateginių studijų centro „German Marshall Fund“.

Tačiau kitas NATO ekspertas sakė, kad Aljansui atverti duris Juodkalnijai vargu ar yra „drąsus iššūkis Rusijai“. Pasak Jorge Benitezo iš Vašingtone įsikūrusio „Atlantic Council“, ir NATO, ir Kremlius išpučia šio dalyko reikšmę. **LRT, NATO**

Bendra NATO sąjungos užsienio reikalų ministrų nuotrauka priėmus istorinį sprendimą. *NATO nuotr.*

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Lietuvos Prezidentė Dalia Grybauskaitė sako pasitikinti teisėsauga ir teigiamai vertinanti jos siekį užtikrinti skaidrumą ir teisingumą. Taip Dalia Grybauskaitė komentuoja politinę padėtį šalyje po naujausio korupcijos skandalo, sukrėtusio Liberalų sąjūdį. „Situacija ištis yra sudėtinga, nes matome vieną po kito skandalus, kurie liečia mūsų pagrindines partijas. Visoms politinėms jėgoms tai yra rimtas perspėjimas ir labai gera brandumo pamoka. Todėl šioje situacijoje teigiamai vertinu teisėsaugos pastangas nuosekliai ir nešališkai skaidrinti Lietuvos politinę sistemą. Pasigirstantys verkšlenimai ir apgailestavimai, kad verslas ir juridiniai asmenys nuo 2012 metų nebegali remti partijų, man skamba kaip noras lyg ir pateisinti korupciją, neva partijoms nepakanka lėšų. Kuo mažiau politikoje yra pinigų, tuo geriau visai sistemai”, – LRT RADIJUI teigė prezidentė D. Grybauskaitė. Teisėsauga tiria įtarimus, kad koncerno „MG Baltic” viceprezidentas Raimondas Kurlianskis galėjo perduoti buvusiam Liberalų sąjūdžio pirmininkui Seimo nariui Eligijui Masiuliui didelį kyšį. Teismas leido suimti R. Kurlianskį 20 parų, jam pateikti įtarimai.

Naujasis Panevėžio vyskupas Genadijus Linas Vodopjanovas.
katalikai.lt

Popiežius Pranciškus naujuoju Panevėžio vyskupu paskyrė dabartinį Telšių vyskupijos augziliarą **Genadijų Liną Vodopjanovą**. Kol paskirtasis vyskupas perims vyskupijos valdymą, jai toliau vadovaus arkivyskupas Lionginas Virbalas. Pernai G. L. Virbalas tapo Kauno arkivyskupu. G. L. Vodopjanovas dvasinį kelią pasirinko vos baigęs

vidurinę mokyklą Nidoje, jis įstojo į Mažesniųjų Brolių vienuolyną Kretingoje. 1992–1993 metais jis atliko noviciatą Kenebunkporte, Maine (JAV), 1993 metais davė pirmuosius pranciškonų įžadus. Nuo 1993 iki 1995 metų G. L. Vodopjanovas mokėsi Kauno kunigų seminarijoje, studijuodamas Vytauto Didžiojo universitete Teologijos fakultete, 1995–2000 metais studijavo Italijoje, gavo teologijos bakalauro laipsnį. 1996 metais jis davė amžnuosius įžadus, pasirinkdamas vienuolinį Lino vardą, 2000 metais pašventintas kunigu, inkardinuotas Mažesniųjų Brolių Lietuvos Šventojo Kazimiero provincijoje. G.L. Vodopjanovas yra dirbęs Kretingos parapijos vikaru, Kretingos parapijos klebonu, Šiaulių Kryžių Kalno vienuolyno gvardijonu, ėjo noviciato magistro pareigas, buvo išrinktas Lietuvos Mažesniųjų brolių Šventojo Kazimiero Provincijos viceministru. 2012 metais jis paskirtas Telšių vyskupijos vyskupu ir paskirtas Telšių vyskupo generalvikaru.

Migracijos departamentas patenkino Rusijos opozicionierės Irinos Kalmykovos prašymą suteikti pabėgėlės statusą, patvirtino vidaus reikalų viceministras Elvinas Jankevičius. Rusijoje I. Kalmykova kaltinama nevienkartiniu viešosios tvarkos pažeidimu ir neteisėtų protesto akcijų rengimu, pranešė Rusijos žiniasklaida. Šių metų vasarį Maskvos teismas paskelbė šios Rusijos prezidento Vladimiro Putino kritikės paiešką šalyje, o kovą – ir tarptautinę paiešką per Interpolą. Anot Rusijos žiniasklaidos, I. Kalmykova – žinoma gatvės protestų rengėja Maskvoje, ji ne kartą protestavo prieš karą Ukrainoje, yra rengusi bado akcijas, pernai sausį buvo sulaikyta, kai drauge su kitais aktyvistais prie Rusijos federalinės saugumo tarnybos (FST) pastato išskleidė plakatą „Laisvę politiniams kaliniams” ir skandavo „Laisvę Nadeždai Savčenko”. Iš Rusijos su paaugliu sūnumi ji išvyko šių metų pradžioje, baimindamasi įkalinimo.

Partijos „Tvarka ir teisingumas” vadas europarlamentaras Rolandas Paksas teigia nesuprantąs prokuroro sprendimo jo atžvilgiu bylą išskirti, o „Lietuvos ryto” redaktoriaus Gedvydo Vainausko – atiduoti į teismą. Teisėsauga pranešė baigusi ikiteisminį tyrimą, kuriame žiniasklaidos grupės „Lietuvos rytas” vadovas G. Vainauskas ir buvęs bendrovės „OmniTel” ilgametis vadovas Antanas Zabulis įtariamai prekyba poveikiu. Valdančiosios „Tvarkos ir teisingumo” vadovo europarlamentaro R. Pakso atžvilgiu byla ikiteisminio tyrimo metu išskirta, siekiant nelaukti Europos Parlamento sprendimo dėl „tvarkiečių” vadovo teisinės neliečiamybės panaikinimo. Prokurorai R. Paksui taip pat ketina pateikti įtarimus prekyba poveikiu. Teisėsauga tyrė duomenis, kad žiniasklaidos grupės vadovas G. Vainauskas sutarė su R. Paksu, jog šis už beveik 10 tūkst. eurų vertės kyšį paveiks Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos darbuotojus, kad šie leistų naudoti naują „Norfos” parduotuvę Prienuose.

LRT, ELTA

KANDIDATAS Į JAV PREZIDENTUS APTARĖ UŽSIENIO POLITIKĄ

Donaldas Trampas
(Donald Trump)

Tikėtinas respublikonų kandidatas į prezidentus Donaldas Trampas gegužės 18 d. susitiko su buvusiu Jungtinių Valstijų valstybės sekretoriumi Henriu Kisindžeriu jo namuose Niujorke.

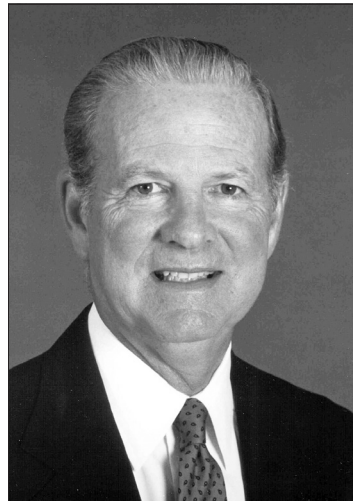
Prieštarinčiai vertinamas H. Kisindžeris analitikų laikomas vienu įtakingiausių užsienio politikos patarėjų, jis patarė daugybei Amerikos prezidentų ir laikėsi galių pusiausvyros

Henris Kisindžeris
(Henry Kissinger)

teorijos. Pagal jį H. Kisindžeris vertino ir įvykius Ukrainoje, kai teigė, kad Europa niekada nebus rami, jei Rusijos įtaka bus junta-ma Lenkijos pasienyje.

Tačiau lygiai taip pat jis prieštaravo Ukrainos narystei NATO, teigdamas, kad tokiu atveju jau Rusija negalės susitaikyti su NATO savo pasienyje. Tuo metu D. Trampas garsėja pareiškimais, esą amerikiečiai apskritai mažiau turėtų dalyvau-

Džeimsas Beikeris
(James Baker)

ti Europoje, palikdami europiečių problemas jiems patiems.

Tai ne pirmas užsienio politikos neišmanymu kritikuojamo D. Trampo susitikimas su tarptautinės politikos asais. Praėjusią savaitę jis susitiko su dar vienu buvusiu valstybės sekretoriumi Džeimsu Beikeriu, kuris Kongresą įspėjo, kad D. Trampo tarptautinė vizija sutrikdytų pasaulio pusiausvyrą.

LRT

ES TIKI, KAD SANKCIJOS RUSIJAI BUS PRATĖSTOS

Europos Sąjungos užsienio politikos vadovė Federica Mogherini tikisi, kad Bendrija pratęs sankcijas Rusijai, kurios jai buvo įvestos dėl vaidmens Ukrainos konflikte.

Tai F. Mogherini pareiškė interviu Vokietijos dienraščiui „Die Welt”, kuris publikuotas gegužės 19 d.

Paklausta, ar draudimai, taikomi Rusijos naftos, gynybos ir bankininkystės sektoriams, bus pratęsti, ES diplomatinės vadovė laikraščiu sakė: „Manau, taip”.

„Valstybių ir vyriausybių vadovai numatė, kad sankcijos bus atšauktos, kai bus visiškai įgyvendintas Minsko susitarimas. Tačiau to dar nepasiekėme”, – sakė F. Mogherini, turėdama galvoje Baltarusijos sostinėje Kijevo ir Maskvos pasirašytą taikos susitarimą.

ES griežtas sankcijas Rusijai įvedė 2014 metų vasarą, o liepos pabaigoje turėtų baigtis jų galiojimo terminas.

Birželį bloko vadovai susirinks į susitikimą, kuriame turėtų priimti sprendimą dėl šių sankcijų

F. Mogherini pabrėžė, jog labai svarbu, kad Minsko susitarimas būtų įgyvendintas.

„Ilgą laiką laikėme Rusiją strategine partnere”, – sakė ES diplomatinės vadovė ir pridūrė, jog „dabar taip nėra, nors Rusija tebėra strateginė šalis”.

Pasak F. Mogherini, ar Rusija atgaus „partnerės” statusą, priklausys nuo Rusijos vyriausybės ir nuo to, ar bus išspręsta Ukrainos krizė. **LRT**

G7 FINANSŲ MINISTRAI ĮSPĖJA DĖL „BREXIT”

Sendajus, gegužės 21 d. (ELTA). Finansų ministrai iš septynių didžiųjų pramoninių šalių (G7) įspėjo, kad Britanijos išstojimas iš Europos Sąjungos (ES) (vadinamasis „Brexit”), padidintų nestabilumą ir pakenktų ekonomikos augimui, rašo agentūra „Deutsche Welle”.

Japonijoje susitikę finan-

sų ministrai taip pat sakė, kad Britanijos išstojimo iš ES atveju Europa ir pasaulinė ekonomika susidurtų su nesuskaičiuojamomis pasekmėmis.

Ministrai vis dėlto pripažino, kad Didžiosios Britanijos ateitis 28 valstybes nares turinčiame bloke priklauso nuo šalies balsuotojų.

POPIEŽIUS PRIĖMĖ BALTARUSIJOS PREZIDENTĄ

Gegužės 21 d. popiežius Pranciškus priėmė Baltarusijos prezidentą Aleksandrą Lukašenką, praneša Vatikano radijas.

„Nuoširdaus pokalbio metu, – sakoma oficialiame Vatikano spaudos salės pranešime, – buvo išreikštas pasitenkinimas gerais dvišaliais santykiais ir aptartos kai kurios abiem šalims svarbios temos, ypatingą dėmesį skiriant Bažnyčios gyvenimui Baltarusijoje ir taikiam katalikų,

ortodoksų bei kitų konfesijų sambūviui šalyje”.

Taip pat paminėtas vaidmuo Minsko miesto, kuriame neseniai vyko pokalbiai siekiant taikos regione.

Prieš prezidento vizitą, ketvirtadienį, gegužės 19 d., Vatikano muziejuose buvo atidaryta paroda „Baltarusiškos XVII-XXI amžių ikonos iš Minsko nacionalinio dailės muziejaus”. Paroda veiks iki liepos 25 d. **ELTA**

JAV ATMETĖ RUSIJOS SIŪLYMĄ SIRIJOJE RENGTI BENDRUS ANTSKRYDŽIUS

Rusija pasiūlė Jungtinėms Valstijoms ir JAV vadovaujama koalicijai gegužės 25 dieną pradėti Sirijoje bendrus antskrydžius prieš „Al Nusra” frontą ir kitus paliaubų nesilaikančius sukilėlius, penktadienį pranešė Rusijos gynybos ministras Sergejus Šoigu.

Rusija siūlo, kad taip pat būtų taikomasi į konvojus su ginklais, įskaitant ir atvykstančius į Siriją iš Turkijos. Anot Rusijos gynybos ministro, pasiūlymas suderintas su Sirijos vyriausybe ir aptartas

su JAV kariuomenės ekspertais Amane, Jordanijoje.

Tačiau JAV minėtą Rusijos pasiūlymą atmetė. „Mes kartu nerengiame ir nekoordinuojame su rusais jokių operacijų Sirijoje”, – sakė Pentagono atstovas karinio laivyno kapitonas Jeffas Davisas, kurį cituoja *AFP*.

Kreipdamasis į Gynybos ministeriją S. Šoigu taip pat sakė, kad Rusija pasilieka teisę vienašališkai atakuoti tuos sukilėlius, kurie nesilaiko paliaubų. **ELTA**

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS
THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

DIRVA

TEL. (216) 531-8150
FAX (216) 531-8428
E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

Leidžia Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugija „Viltis“, Inc.

Algirdas V. Matulionis, pirmininkas / president

Gediminas Markevičius, redaktorius / editor
2713 West 71st St, Chicago, IL 60629-2005
E-mail: dirva.redaktorius.chicago@gmail.com

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.
Published bi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn.
VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$2.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirma klase - \$78.
Oro paštu į užsienį metams - \$130.00. Atskiuro numerio kaina - \$2.00.
Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu, ne visada sutampa su redakcijos nuomone. Nespausdinti straipsniai gražinami tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašytų rašinių nespausdiname.

KODĖL LIETUVOJE BRANGŪS
KALAFIORAI?

Kalafiorai (žiediniai kopūstai, lot. *Brassica botrytis*) yra be galo maistinga daržovė. Šeimininkės žino daugybę receptų, kaip pagaminti iš jų sveiką maistą. Lietuvoje jau apie mėnesį netilo kalbos apie „išaugusias“ daržovių (ir ne tik) kainas. Lyg tyčia tas produktas kaimyninėse Europos Sąjungos šalyse kainuoja ženkliai pigiau. Euroskeptikai puolė naudotis kainų skirtumu gąsdindami, jog tai euro įvedimo pasekmė. Lietuvos žmonėms apie produktų kainas ir jų skirtumus Lietuvoje ir, pvz., Lenkijoje mėgino paaiškinti žurnalistas Rimvydas Valatka („Baisu, kaip kyla kainos? O ko jūs tikėjotės, mąstydami kalafiorais?“ – del-fi.lt). Žmonėms padėti suprasti stengėsi ekonomistė Aušra Maldeikienė, finansų analitikas Stasys Jakeliūnas ir kt. Tuo pat metu neiškios pakraipos žiniasklaida žmones kvietė boikotuoti prekybos centrą „Maxima“ (kažkodėl tik šį prekybos tinklą?).

Galima daug nagrinėti, kodėl dabar kainuoja tiek, o ne taip, kaip anksčiau kainavo litais. Bet norisi priminti, kad ir esant litui tekdavo kasmet mokėti už tą patį produktą vis brangiau. Viena iš priežasčių - infliacija.

Nors ir daug prirašė žurnalistai ir ekonomistai, ir kt. specialistai, bet vienos iš priežasčių nenurodė. O ji „atsidengė“, kai liberalų sąjūdžio vadovas Eligijus Masiulis buvo sulaikytas, įtariant didelio kyšio paėmimu (dar lietuviškai vadinama – pakysa). Pakysa pasitaikė tikrai nemaža. Atlikus kratą Seimo nario Liberalų sąjūdžio vadovo namuose rasti 250 tūkstančių eurų. Manoma, kad pinigai buvo skirti partijos rinkiminei kompanijai ir ankstesnių skolų apmokėjimui.

Pinigais tokiu būdu (pakysa) norėjo paremti koncerno „MG Baltic“ viceprezidentas Raimondas Kurliauskis. Bet Lietuvoje galioja įstatymas, jog juridinis asmuo (šiuo atveju – koncernas) negali remti partijos. Partiją savo aukomis gali paremti tik fiziniai asmenys. Kaip, pvz., „Darbo partiją“ parėmė darbietis, paaudodamas net daugiau lėšų, negu pats per metus uždirbo... Tiesa, vėliau jam už tai teko sumokėti papildomus mokesčius Lietuvos Valstybei...

Šis Liberalų sąjūdžio partijos vadovo Eligijaus Masiulio veiksmas primena ir anksčiau įvykusias Lietuvos politiniame gyvenime tokio pobūdžio nusikalstamas veikas, kai su pakysa įkliuvo 2004 m. Seimo nariai – Arvydas Vidžiūnas, Vytautas Kvietkauskas ir Vytenis Andriukaitis. Tad sakyti, kad Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) pradėjo puolimą prieš vieną partiją - per daug drąsu. Bet šioje istorijoje stebina tai, kad Lietuvos politiniame gyvenime mokestis už „stogą“ nepasikeitė, koks buvo prie „penkių procentuko“ vadinamo premjero, toks ir išliko – 250 tūkstančių (tais laikais buvo prašoma JAV doleriais). Šio mokesčio infliacija labai nepalietė.

Bet norisi pastebėti, kad kai taip susimoka už „stogą“, artėjant Seimo rinkimams, juridiniai ar fiziniai asmenys, tada jiems leidžiama „plėšikauti“. Tada ir kalafiorai, ir vanduo, ir šildymas ir t. t. turi kainą, kuriuos pagrįsti ekonominiais dėsniais tenka prašyti ekonomistų ir finansų analitikų, bet kaimynystėje, kur kyšininkavimo bacila naikinama sėkmingiau, prekės ir paslaugos kainuoja mažiau.

Jonas Kurtakis

„VARPAS“ IŠ SOVIETINIO GULAG’O – Į INTURKĘ

Dešimtmetį Lietuvoje trukęs partizaninis karas su okupantu neturi analogų pasaulyje. Neturi analogų pasaulyje ir kova prieš sovietinę imperiją jos viduje - kova esančių nelaisvėje, kovojusių ne dėl asmeninės laisvės, o dėl sovietinės imperijos griūties, dėl pavergtų tautų laisvės. Galime didžiulis, kad tokios kovos iniciatoriai dažniausiai buvo lietuviai.

Iš tikrųjų kovos su priešų, kai užbrėžta fronto linija, kai turima galimybė įsitvirtinti, kai žinoma gynybos ar puolimo kryptis, sėkmę lemia moraliniai ir medžiaginiai ištekliai. Sunkiau, kai tenka kautis prieš apsuptyje. Labai sunku kariauti partizaniniame kare, kai visais atžvilgiais galingesnis okupantas spaudžia iš visų pusių, kai ištekliai labai riboti, kai kiekviename žingsnyje tyko pasalos, išdavystės, kai reikia kariui, vengiant nelaisvės, saugoti paskutinį šovinį sau. Tačiau sunku net įsivaizduoti, kaip galima kovoti esant nelaisvėje, kai su išore skiria grotos, spygliuotos tvoros, sargybos bokštai su kulkosvaidžiais, sekiai su vilkšuniais, dar toliau – užverbuoti, išdavystei parengti vietos gyventojai, tundra ar taiga, kai jokių medžiaginių išteklių nėra.

Sovietiniuose istorijos vadovėliuose mokykloms rasime vergų sukilimų, valstiečių maištų aprašymus bei tvirtinimą, kad vergovinė ir baudžiavinė santvarkos atgyveno dėl vergų ir baudžiauninkų žemo darbo našumo. Apie sovietinės sistemos vergų ir baudžiauninkų sukilimus net neužsimenama. Iš tikrųjų sistemos vergų ir baudžiauninkų streikai, maištai, sukilimai buvo, jų dalyviai, kadangi ginklų negalėjo turėti, pasinaudojo tuo pačiu darbo našumo smukdymo ginklu, sistemos ekonomikos žlugdymu. Plačiajam sovietijos Gulage paskleistas trumpas atsišaukimas: „Jūsų kiekvienas iškastas anglies ar geležies rūdos kastuvas yra panaudojamas jūsų grandinėms nukaldinti“ pažadino prievarta užmigdytą kalinių sąmonę, paskatino sabotuoti, streikuoti, sukilti.

Šeši dešimtmečiai praėjo nuo minimų įvykių, o žinant, kad jų dalyviai nebuvo mažamečiai, beveik visi liudinkai baigia žemišką kelionę. Su jais į užmarštį eina Gulago ir pačios sovietinės imperijos sukaustytųjų vergijos grandinėmis žlugdymo reiškinys. Daug parašyta ir paskelbta prisiminimų, straipsnių, knygų apie kalinių kankinimą alinančiu darbu, badu, šalčiu, apie milijonus tose kančiose žuvusių, tačiau nėra pakankamai nagrinėta ir parašyta ar pasakyta apie reiškinį, kuris esmingai prisidėjo prie blogio imperijos griūties. Todėl, kilus naujoms blogio imperijos gaivinimo grėsmėms, būtina gilintis į prieinamus archyvinis dokumentus, reiškinį tyrinėti, duomenis viešai skelbti, įvairiomis progomis atitinkamais renginiais streikus bei sukilimus minėti.

Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos rūpesčiu 2015 m. liepos 21 d. Vilniaus įgulos karininkų ramovėje paminėtas Vorkutos lagerių sukilimo 60-metis. Į renginį buvo pakviesti buvę politiniai kaliniai, patriotinių visuomeninių organizacijų nariai, Seimo atstovai, istorikai, politologai. Minėjimui vadovavo LLKS valdybos pirmininkas Ernestas Subačius ir LLKS garbės pirmininkas Jonas Burokas.

Savo pranešime J. Burokas atkreipė dėmesį, kad šių metų liepą žymi Lietuvai skausmingos ir džiaugsmingos suktys. Prieš 75-erius metus, 1940 m. liepos 21 d. Tėvynės išdavikai išvyko į Maskvą Stalino saulės parvežti, tačiau ir prieš 75-erius metus susikūrė bei prieš 60 metų atsikūrė Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga (LLKS), prieš 60 metų liepos 21 d. Norilsko, Kengyro, Vorkutos sukilimus vainikavo ypatingąjį lagerių režimą 1955 metais panaikinęs Vorkutos sukilimas. Pranešėjas pamečiui, nuo 1944 iki 1952 metų, išvardino įkalintų lietuvių pagal BK 58 str. skaičių: 1944 m. – 1338, 1945 m. – 32 tūkst., 1946 m. – 16 tūkst., 1947 m. – 19 tūkst., 1948 m. – 20 tūkst. 1949–1952 m. – 14 – 12 tūkst. Lageriuose 1952 m. buvo kalinama 47 tūkst. lietuvių. Po streikų ir sukilimų 1956 m. dar kalėjo 114 tūkst. įvairių tautybių politinių kalinių, didžioji jų dalis buvo paleista tik po Stalino kultą pasmerkusio SSKP XX suvažiavimo. Remdamasis sukilimo dalyvių žodiniiais ir rašytiniais liudijimais, ypač brolio Edvardo Buroko autentiškais dokumentais, sudėtais į penkių knygų „Pūtėme prieš vėją“ seriją, pranešėjas plačiai nušvietė politinių kalinių priešinimosi sistemai būdus, pasirengimą sukilimui, pavardėmis vardijo organizatorius ir jų pagalbininkus, streiklaužius ir kriminalinių kalinių tramdymo būdus, išdavikų demaskavimą bei politinių kalinių tribu-

nolo organizuotus teismus ir bausmes. Vorkutos sukilimo minėjimo dalyviams pranešėjas vaizdžiai atpasakojo sukilimo eigą.

Prieš pat sukilimą, suėmus 1953 m. sukilimo vadovo pavaduotoją lakūną Stasį Ignatavičių, LLKS vadovybė sukilimui vadovauti paskyrė Igną Uogintą, karininką iš Šiaulių, susirinkęs sukilimo aktyvas jį patvirtino pirminku. Buvo sutarta sukilimą pradėti raštišku užšifruotu pranešimu „Vorkutos vasara 1955 m. liepos 21 d.“ Gavę tokį pranešimą per Stasį Laskauską ir Joną Navicką 19-kos lagerių komitetai turėjo skelbti streiko pradžią. Kitos dienos rytą apie 5–6 val. barakuose turėjo stoti į sargybą atrinkti, su kaukėmis, šaltais ginklais (peiliais, strypais) apsirūpinę tvirti vyrai, kurie turėjo įspėti kalinius, kad nė vienas nesikeltų ir neitų į darbą. Jiems buvo suteikta teisė panaudoti jėgą. Budėjimas tęsėsi visą parą. Kiekviename lageryje buvo iki 100 ginkluotų vyrų. Kurį laiką tvyrojo tylą, nebuvo jokios žinios, buvo įtarta net išdavystė. Kai pradundėjo traukinys su „porožniakais“ (nepakrautais vagonais) iš 7-osios šachtos, po to pravažiavo tokie pat nepakrauti iš kitų šachtų traukiniai, tapo aišku, kad sukilimas įvyko, Vorkutos anglies baseinas paralyžiuotas. Netrukus prie 62-ojo baudžiamojo lagerio LLKS sukilimo štabo pasirodė Jonas Navickas. Jis priėjo prie spygliuotos vielos užtvaro ir sušuko: „Vyrai, mes laimėjome!“ Išvardijo visas neveikiantčias šachtas, abi kalinių moterų aptarnaujamas plytines, pranešė, kad 8-je šachtoje veikia komisija, kuri J. Navicką išleido į laisvę, dar jis informavo, kad prie šachtų pradėti naikinti sargybos bokšteliai. Kaliniai šaukė „valio!“, „ura!“, glebėsčiaivosi, bučiavo, si, verkė, dainavo, sprendė, ką daryti toliau. Pajutę susilpnintą režimą, nors surakintomis rankomis, bet dvasia išlaisvėję, vildamiesi netolimoj ateity visiškos laisvės, kaliniai, sudarę naują sukilimo komitetą, įtraukiant ukrainiečius, nusprendė atnaujinti darbą. Sukilimas buvo atspindėtas pagrindiniame „Varpe“, kuris keliavo į visus lagerius.

Kai sukilimo organizatoriai ir vykdytojai po sužlugdyto GULAG-o archipelago atsidadė vis dar okupuotoje Lietuvoje, paminėtas „Varpas“ 1975 metais radosi pogrindyje Inturkėje, kad skatintų tėvynainius vaduotis iš sovietinės okupacijos. Leidinys pogrindyje ėjo iki 1989 metų.

(Nukelta į 4 psl.)

LIETUVOJE MINĖTOS DIDŽIAUSIO TRĖMIMO METINĖS

Sukanka 68-eri metai nuo didžiausio trėmimo Lietuvos istorijoje. 1948-ųjų gegužės 22-ą-23-čią dienomis, per operaciją, pavadinimu „Vesna“, sovietų okupantai prievarta išvežė beveik 40-imt tūkstančių žmonių. Daugiau nei pusė jų – buvo moterys ir vaikai.

1948 m. vasarį okupacinė sovietų valdžia priėmė visiškai slaptą nutarimą, kuris buvo nukreiptas prieš besislapstančių ar žuvusių partizanų šeimas bei rezistencijos rėmėjus. Tų pačių metų gegužės 22 d. 4 val. ryto tūkstančiai žmonių buvo suvaryti į gyvulinius vagonus ir išvežti į Rusijos gilumą. Operacija truko dvi dienas.

Tremtiniai buvo verčiami alinamai dirbti Sibiro miškų kirtavietėse, aukso ir anglie kasyklose beis statybose, o kai kurios sovietų pramonės įmonės tremtinius užsakydavo kaip vergus.

Iki 1953 m. Sovietų Sąjungoje tremtis naudota kaip priemonė, skirta susidoroti su politiniais priešininkais ir įvaryti gyventojams baimės.

Paminklas sovietinės okupacijos aukoms atminti. *genocid.lt*

Tūkstančiai žmonių atokiuose kraštuose žuvo. Po Stalino mirties didelė dalis tremtinių

grįžo į tėvynę, nors ne visiems buvo leista parvykti į gimtąsias vietas. *LRT*

SKAMBANT DAINOMS, NUSILENKĖ ŽUVUSIEMS PARTIZANAMS

Zapyškio seniūnijos Alto-niškių miške gegužės 20 d. skambėjo partizanų dainos, liejosi poezija ir prisiminimai – taip pagerbti prieš 65 metus šioje vietoje žuvę „Tauro“ apygardos „Žalgirio“ rinktinės partizanai.

To meto įvykių liudininkai Alfonsas Bartkus ir Algimantas Vengraitis pasakojo, kad vietos gyventojui išdavus partizanus ir nurodžius žeminę, enkavedistai juos užklupo netikėtai. Užpuolikai žeminėse besislapstančius „miško brolius“ dažniausiai įveikdavo paprastu būdu – per angą įmesdavo granatą.

Trys vyrai ir dvi moterys nusprendė gyvi nepasiduoti ir nusišovė. Nepasisekė tik Petrui Vengraičiui-Žilvičiui – jis sunaikiai susižeidė ir buvo suimtas. Kalėjo Vilniuje, kur 1952 m. buvo sušaudytas.

DMN inf.

(Atkelta iš 3 psl.) „VARPAS“ IŠ SOVIETINIO GULAG'Ų – Į INTURKĘ

Gegužės 7 d. Inturkėje buvo atidengtas ir pašventintas Molėtų savivaldybės Inturkės seniūnijos bei vieno iš pagrindinio „Varpo“ leidėjų Monsinjoro Juozapo Dabravolsko rūpesčiu leidėjų atminimui sukurtas paminklas.

Nuo 1996 metų „Varpas“ kuriamas prie atvirų langų ir nerakinamų durų, naudojan-tis modernia spaudos technika, nepatiriant net men-

Tarp žuvusiųjų buvo ir le-gendinis žvalgas Benediktas Trumpys-Rytis, 1950 m. rudenį kartu su Juozu Lukša-Daumantu iš Žemaitijos atkeliavęs į pakaušės miškus. Mirtį partizanų žeminėje pasirinko ir 30-metis Juozas Totoraitis-Čigonas bei dvi moterys – Marcelė Grybauskaitė Žindziuvienė-Tigrienė, „Žalgirio“ rinktinės vado Felikso Žindžiaus žmona, ir Viktorija Liktoraite-Laukų Gėlė. Ši moteris buvo mokytoja, tačiau kurį laiką dirbo Zyplių ligoninėje medicinos sesele ir padėjo sužeistiems partizanams, o vėliau ir pati išėjo į mišką.

Renginyje dalyvavo Šaulių sąjungos atstovai, Ežerėlio vidurinės mokyklos ir Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos moksleiviai, vietos bendruomenė, rajono valdžios atstovai.

kiausios cenzūros, laisvai platinamas internetu ar per valstybinį paštą. Šviesios atminties Edvardo Buroko paskatintas, tapau leidinio redaktoriumi ir jau 13 metų kiekvieną mėnesį skaitytojui pateikiu naują numerį. Dėl lėšų stokos ir dėl mažėjančios autentiškos medžiagos leidinėlis liesokas, tačiau ir toks reikalingas, kad laisvės kovos dvasia netūnotų, nes laisvės kova dar nebaigta, kol gaivinama netolimam užsienyje, deja, ir Lietuvoje, blogio imperijos dvasia.

Algimantas Zolubas

MOKĖSI KOVOTI PRIEŠ AGRESORIŲ

Gegužės 20 d. baigėsi didžiausios šiais metais Baltijos regione tarptautinės specialiųjų operacijų pajėgų pratybos „Liepsnojančis kalavijas 2016“ (angl. „Flaming Sword 2016“), kurių metu Lietuvos kariuomenės Specialiųjų operacijų pajėgų kariai kartu su sąjungininkais treniravosi kovoti hibridinio ir konvencinio karo sąlygomis.

Surengtuose mokymuose vykdyti operacijas įvairiuose karo etapuose tris savaites kartu treniravosi Lietuvos, Danijos, Gruzijos, JAV, Jungtinės Karalystės, Latvijos, Lenkijos, Norvegijos, Švedijos ir Ukrainos specialiųjų operacijų pajėgų kariai. *LR KAM*

NATO STIPRINS BALTIJOS ŠALIŲ GYNYBĄ

Aiškėja NATO planai, kaip užtikrinti Baltijos šalių saugumą ir stiprinti Rusijos atgrasymą. NATO karinis komitetas siūlo Baltijos šalyse ir Lenkijoje dislokuoti po maždaug tūkstantį aljanso karių.

Krašto apsaugos ministras sako, kad jau dairomasi vietų, kur šie kariai galėtų įsikurti, nors dar laukiama galutinio politikų apsisprendimo, taip pat daugiau aiškumo – kokios šalys dalyvaus, kokie bus karių įgaliojimai. Ekspertai pripažįsta, kad tai labai sustiprins Lietuvos saugumą, tačiau atkreipia dėmesį, kad reikia kalbėti ir apie kitas atgrasymo priemones.

„Šios pajėgos dalyvautų pratybose, sustiprintų pajėgumus šalyse, kuriose bus dislokuotos, sustiprintų sąveiką. Gausesnės pajėgos sudarys sąlygas atgrasymui“, – tvirtino naujasis NATO pajėgų Europoje vadas gen. Curtis Scaparrotis.

Kol kas tai tik kariškių

siūlymai, o galutinį žodį turi tarti politikai – birželį gynybos ministrai ir liepą – Aljanso šalių lyderiai. Tačiau paskelbus šią žinią neabejojama, kad politikai tam pritarė – ypač, kai Rusija didina savo pajėgas prie NATO sienų. Tai nebus vadinama nuolatine baze, kariai bus rotuojami.

Nors tai bus tarptautinės pajėgos, tačiau Lietuvoje daugiau būtų dislokuota Vokietijos karių – galbūt apie keturis šimtus ir ji vadovautų visam batalionui. Estijoje tokios atsakomybės imsis britai, Latvijoje ir Lenkijoje – amerikiečiai. Kurios dar šalys siųs savo karius, turėtų paaiškėti per mėnesį.

„Turint omenyje Lietuvos kariuomenės dydį, tai būtų viena dešimtoji sausumos pajėgų. O jei kalbėtume apie kovinius vienetus, jie sudarytų ketvirtadalį“, – situaciją vertino VU TSPMI dėstytojas, karybos ekspertas Deividas Šlekys.

LRT

PARTIZANŲ PAGERBIMO, KARIUOMENĖS IR VISUOMENĖS VIENYBĖS DIENA

2016 m. gegužės 15 d., Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dieną, įvyko minėjimas bei pėsčiųjų žygis Varėnos – Merkinės miškais, kurį drauge su Krašto apsaugos ministerija bei Varėnos rajono savivaldybe organizavo ir kuriame dalyvavo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro darbuotojai.

Renginio metu taip pat buvo atidarytas bei visuomenei pristatytas naujas maršrutas „Dainavos apygardos partizanų takais“. Renginyje dalyvavo Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministras Juozas Olekas, Varėnos rajono savivaldybės meras Algis Kašėta,

partizanas Juozas Jakavonis-Tigras. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui renginyje atstovavo centro generalinė direktorė Teresė Birutė Burauskaitė, Memorialinio departamento direktorė Gintarė Jakubonienė, Memorialinio departamento direktoriaus pavaduotojas Eugenijus Peikštenis. Naująjį maršrutą išbandė Memorialinio departamento vyriausioji specialistė Evelina Raudytė bei vyriausioji viešųjų ryšių specialistė Monika Kareniauskaitė. Partizanų kasdienybę rekonstravo bei renginio lankytojams apie partizanų kovas pasakojo LGGRTC Istorinių tyrimų skyriaus vyriausiasis specialistas Darius Juodis. *genocid.lt*

Paminklą šventina mons. Juozapas Dabravolskas.

Algimanto Stakėno nuotr.

LIETUVA IR PASAULIS

Lietuvos užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius gegužės 18 dieną su Rumunijos užsienio reikalų ministru Lazăru Comănescu pasirašė Lietuvos ir Rumunijos užsienio reikalų ministerijų protokolą dėl dvišalių konsultacijų. Šis protokolą numato reguliarias abiejų šalių užsienio reikalų ministerijų konsultacijas aktualiais dvišalio bendradarbiavimo, su naryste Europos Sąjungoje ir NATO susijusiais bei kitais tarptautinės politikos klausimais.

Švedijos visuomeninė televizija SVT atsiprašė Lietuvos žmonių dėl Eurovizijos dainų konkurso metu neteisingai nurodytos Lietuvos atstovo Donato Montvydo tautybės. Lietuvos ambasadorius Švedijoje Eitvydas Bajarūnas atsiprašymą gavo po to, kai kreipėsi į Švedijos transliuotoją ir atkreipė dėmesį į klaidingą informaciją, ragindamas ateityje vengti tokių netikslumų. Diplomatas laiške Švedijos televizijai atkreipė dėmesį į tai, kad Lietuvos atstovas buvo pavadintas Latvijos atstovu. Į ambasadą, pastebėję klaidą, kreipėsi ir daugelis Švedijos lietuvių.

LR Užsienio reikalų ministerija ir Lietuvos atstovybės užsienyje rengia išvažiuojamąsias konsulines misijas regionuose, kuriuose gyvena nemažai lietuvių, bet nėra Lietuvos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos. Konsulinės paslaugos gegužės 28 dieną bus teikiamos JAV mieste San Franciske, gegužės 31–birželio 1 d. – Toronte, Kanadoje, birželio 8 d. – Ispanijos mieste Almerijoje, birželio 11 dieną – Austrijos mieste Insbrike, Argentinos sostinėje Buenos Airėse konsulinė misija vyks birželio 13–15 dienomis, Urugvajaus sostinėje Montevidėjuje – birželio 16–17 dienomis. Daugiau informacijos apie misijas ir jų metu teikiamas konsulines paslaugas galima rasti LR Užsienio reikalų ministerijos konsulinės informacijos tinklalapyje keliauk.urm.lt ir atstovybių svetainėse.

LR užsienio reikalų viceministras Andrius Krivas gegužės 18 dieną dalyvavo Vilniuje vykusiame 72-ųjų Krymo totorių deportacijos metinių minėjime. Viceministras pabrėžė, kad Lietuva solidarizuojasi su Krymo totoriais, kurie jau ne pirmą kartą istorijoje yra persekiojami tik už tai, kad nori taikiai gyventi gimtojoje žemėje. 1944 m. sovietų valdžia deportavo apie 220 tūkst. Krymo totorių, iš kurių apie pusė neišgyveno. 2016 m. gegužės 11 d. Ukrainos Aukščiausioji Rada priėmė kreipimąsi į tarptautinę bendruomenę dėl Krymo totorių genocido minėjimo ir žmogaus teisių pažeidimų Kryme pasmerkimo. Po 2014 m. Krymo okupacijos Krymo totoriai, nesutinkantys remti okupacinės Rusijos politikos, yra persekiojami, siekiama, kad jie išvyktų iš Krymo, uždarytos jų visuomenės informavimo priemonės (televizija ATR ir kt.), uždraustas Medžlisas, šiuo metu 18 Krymo totorių yra įkalinti už „ekstremizmą“.

Lietuvos ambasadorė Austrijoje, Slovakijai, Slovėnijai ir Kroatijai Loreta Zakarevičienė gegužės 19–20 dienomis viešėjo Kroatijoje. Šalies sostinėje Zagrebe vykusiuose susitikimuose su Kroatijos pareigūnais aptarti dvišalio bendradarbiavimo, ES ir NATO darbotvarkės klausimai, būtinybė stiprinti ekonominį bendradarbiavimą.

Geriausias NATO atsakas į saugumo iššūkius iš Rytų – kolektyvinės gynybos stiprinimas ir patikimo atgrasymo užtikrinimas, teigė Lietuvos užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius, gegužės 13-14 dienomis dalyvaudamas tarptautinėje Lennart Meri konferencijoje Estijos sostinėje Taline. Ministras diskusijų metu pabrėžė, kad vienas iš pagrindinių patikimo atgrasymo Baltijos regione elementų – sustiprintas sąjungininkų pajėgų dislokavimas. Sąjungininkų pajėgos turi būti daugianacionalinės, reikšmingos karine prasme ir dislokuotos nuolatos. Lietuvos diplomatijos vadovas pažymėjo, kad svarstant ir sprendžiant dėl atsako svarbu atsižvelgti į grėsmių šaltinį ir pobūdį. Tarptautinių valstybinių ir nevalstybinių veikėjų keliamos grėsmės reikalauja skirtingų atsako priemonių.

UNESCO būstinėje Paryžiuje gegužės 19 dieną Lietuvos nuolatinė atstovybė prie UNESCO, bendradarbiaudama su Jungtinės Karalystės atstovybe ir Woolf institutu, suorganizavo konferenciją „Alternatyva ekstremizmui: skirtingo tikėjimo bendruomenių bendradarbiavimas daugianacionaliniuose miestuose“.

Lietuvos ambasadoje Berlyne gegužės 20 dieną buvo atidaryta baltistikai skirta konferencija „Vokiečių mokslininkai ir baltų kalbos“. Į ją rinkosi vokiečių ir lietuvių mokslininkai, studentai, kuriems rūpi lietuvių ir latvių kalbų sąsajos su vokiečių kultūra. Konferenciją pasveikino ambasadorius Deividas Matulionis, o įvadinį pranešimą skaitė Baltistikos centro Berlyno Humboldtų universitete vedėja, Baltistikos draugijos pirmininkė Christianne Schiller.

JAV ĮSIPAREIGOJIMAI BALTIJOS ŠALIMS TVIRTI

Bruselyje vykusiame NATO užsienio reikalų ministrų susitikime ministras Linas Linkevičius kartu su Latvijos ir Estijos kolegomis susitiko su JAV valstybės sekretoriumi Johnu Kerry.

Susitikimo metu JAV patikino dėl savo svaraus įnašo užtikrinant NATO pajėgų tęstinį buvimą Aljanso rytuose. JAV kartu su kitomis NATO didžiosiomis šalimis rimtai svarsto galimybę sustiprinti savo pajėgas Baltijos šalyse.

Baltijos šalių ministrai kartu su J. Kerry aptarė ir NATO dialogą su Rusija. Susitikimo dalyviai sutarė, kad grįžimas prie anksčiau vykusio bendradarbiavimo su Rusija negalimas tol, kol tęsiasi Rusijos agresija Ukrainoje.

L. Linkevičius kartu su kitų NATO šalių užsienio reikalų ministrais pasirašė protokolą, kuriuo Juodkalnijai kviečiama prisijungti prie Šiaurės Atlanto sutarties. Atlikus visas reikiamas procedūras, protokolą ratifikavus Lietuvos Seime, kitų NATO valstybių ir Juodkalnijos parlamentuose, ši šalis taps

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius ir Jungtinių Amerikos Valstijų valstybės sekretorius John Kerry.

LR URM nuotr.

29-ąją NATO nare.

„Kvietimas Juodkalnijai prisijungti prie Šiaurės Atlanto sutarties yra aiškus ženklas, kad NATO tęsia „atvirų durų“ politiką, ir niekas negali varžyti valstybės teisės pasirinkti sąjungas ir būdus savo saugumui

užtikrinti“, – teigė ministras.

Susitikime taip pat buvo aptartas NATO indėlis į tarptautinį stabilumą. L. Linkevičius pabrėžė, kad NATO turi būti vienodai pasirengusi reaguoti į grėsmes iš rytų ir pietų.

LR URM

BALTIJOS ŠALIŲ IR JAV EKSPERTAI APTARĖ KRITINĖS ENERGETIKOS INFRASTRUKTŪROS APSAUGĄ IR KIBERNETINĮ SAUGUMĄ

Baltijos šalių ir JAV ekspertų pasitarimas Vilniuje dėl kritinės energetikos infrastruktūros apsaugos ir kibernetinio saugumo.

LR URM nuotr.

Lietuvos Užsienio reikalų ministerijoje gegužės 18 dieną prasidėjo dvi dienas trukęs trečiasis JAV ir Baltijos valstybių ekspertų susitikimas, skirtas kibernetinio saugumo kritinėje energetikos infrastruktūroje klausimams.

Susitikime kalbėta tiek apie bendresnius, politinius kibernetinio saugumo klausimus, situaciją šalyse, tiek apie specifiskai į energetikos įmonių veiklos reguliavimą orientuotus klausimus, jų saugos organizavimo gerąsias praktikas.

Susitikime dalyvavo valstybinių institucijų, energetikos

įmonių ir informacinių technologijų srities verslo atstovai. JAV atstovavo Valstybės departamento, Gynybos departamento, Nacionalinio saugumo departamento, Europinės vadovietės kibernetinio saugumo ekspertai. Baltijos valstybių delegacijose – Užsienio reikalų ir Gynybos ministerijų, valstybės institucijų, kurujančių kibernetinės erdvės klausimus, bei energetikos įmonių atstovai.

Lietuvai, be susitikimo rengėjo – Užsienio reikalų ministerijos – atstovavo svečiai iš Krašto apsaugos ministerijos, Nacionalinio

kibernetinio saugumo centro, Ryšių reguliavimo tarnybos, Vidaus reikalų ministerijos, NATO Energetinio saugumo kompetencijos centro, energetikos įmonių „Lietuvos energija“ ir jos dukterinių įmonių, LITGRID, „Klaipėdos nafta“, informacinių technologijų įmonių, kuriančių kibernetinio saugumo produktus – NRDCS, „Santa Monica Networks“.

Šio pasitarimo ištakos – JAV ir Baltijos valstybių Prezidentų susitikimo 2013 m. rugpjūčio 31 d. deklaracijos nuostata dėl bendradarbiavimo kibernetinio saugumo srityje.

LR URM

PARTIZANŲ VADO NUŽUDYMO BYLOJE KALTINAMAJAM GRESIA 7 METAI NELAISVĖS

Prokuroras kaltinamąjį vienoje iš partizanų vado Adolfo Ramanausko–Vanago sulaikymo bylų Stasį Šimkų prašo pripažinti kaltu padėjus vykdyti genocidą ir nuteisti jį septynerių metų laisvės atėmimo bausme. „Prašau teismo pripažinti S.Šimkų kaltu ir skirti 7 metų laisvės atėmimo bausmę, paskiriant atlikti ją pataisos namuose“, – penktadienį Kauno apygardos teisme vykusiame teismo posėdyje sakydamas baigiamąją kalbą pareiškė prokuroras Tomas Stelionis.

Teismas nuosprendį byloje planuoja skelbti birželio 17 dieną.

S.Šimkus yra kaltinamas, kad būdamas SSRS represinės struktūros operatyviniu įgaliotiniu, 1956 metais dalyvavo slaptoje A.Ramanausko–Vanago ir jo žmonos Birutės Mažeikaitės sulaikymo operacijoje, po kurios A.Ramanauskas buvo įkalintas KGB kalėjime Vilniuje, žiauriai kankintas, o vėliau nuteistas mirties bausme ir sušaudytas. B.Mažeikaitė buvo kalinama lageryje.

Baltarusijoje gyvenantis S.Šimkus nedalyvavo bylos nagrinėjime. Anksčiau ši byla kelis kartus buvo grąžinta prokurorui, iškilus abejonų, ar jis apskritai esąs gyvas. Devyniasdešimtmetis kaltinamasis neatsiėmė ir šaukimų į teismą.

Prokuroro teigimu, nors nepavyko apklausti kaltinamojo, jo kaltę įrodo išlikę dokumentai, A.Ramanausko sulaikymo protokolai, kuriuose minima S.Šimkaus pavardė, liudytojų parodymai.

T.Stelionis pabrėžė, kad nesama abejonų, jog represinėje struktūroje dirbęs kaltinamasis turėjo žinoti, kas laukia partizanų vado po to, kai jis bus sulaikytas.

„Kaltinamasis neabejotinai suvokė, kad po sulaikymo šie asmenys bus žalojami, kankinami, fiziškai sunaikinti ar deportuojami“, – teigė prokuroras.

Skiriant bausmę prokuroras prašė atsižvelgti į tai, kad S.Šimkus įvykdė labai sunkų nusikaltimą ir nusikalstamoje veikoje dalyvavo sąmoningai. Vis dėlto jis taip pat prašė atsižvelgti į kaltinamojo amžių, tai, kad jis nėra padaręs kitų nusikalstamų veikų.

Su prokuroro siūlymu nesutiko kaltinamojo advokatė, kuri atkreipė dėmesį, kad jis nežino apie jam taikomą baudžiamąjį persekiojimą. Ji taip pat išreiškė abejonę, ar teisinga partizanus priskirti tautinei etninei grupei ir siūlė juos traktuoti tik kaip politinę grupę ir susiaurinti kaltinimo apimtį.

Gynėja pabrėžė, kad kaltinamasis yra garbaus amžiaus, o nesant kontakto su juo, ne-

Pakeliui į partizanų vadų suvažiavimą. Pietų Lietuvos (Nemuno) srities vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas (priklaupęs trečias iš kairės) ir Tauro apygardos vadas Aleksandros Grybinas-Faustas (priklaupęs antras iš kairės) su apsaugos grupės partizaniais. 1949 m. vasario 4 d. *LGGRTC Genocido aukų muziejaus fondų nuotr.*

įmanoma nustatyti, kokia jo sveikatos būklė, ar jis neserga senatvinėmis ligomis ir ar apskritai esąs gyvas. Todėl prašė S.Šimkų išteisinti.

Ji taip pat abejojo, ar kaltinamasis tikrai žinojo apie tai, kas buvo partizanai ir kodėl sovietinės represinės struktūros siekė juos sunaikinti – S.Šimkus darbą pradėjo mažiau nei prieš metus iki A.Ramanausko sulaikymo operacijos, be to, tuo metu partizaninis pasipriešinimas, jos teigimu, jau buvo nusilpęs.

Šiai gynėjos versijai prieštaravo nukentėjusiąją pripažinta partizanų dukra Auksutė Ramanauskaitė–Skokauskienė, kuri pabrėžė, kad partizanai ir jų rėmėjai buvo persekiojami ir pasibaigus partizaniniam pasipriešinimui.

„Neprašau materialinio atlyginimo, netrokštu keršto. Noriu tik teisingumo“, – kalbėjo A.Ramanauskaitė–Skokauskienė.

Maždaug metus žiauriai fiziškai ir psichologiškai kankintas Lietuvos laisvės kovotojas

A.Ramanauskas–Vanagas 1957 metų rugsėjo 24-25 dienomis Lietuvos SSR Aukščiausiojo Teismo nuosprendžiu nuteistas mirties bausme. Nuosprendis įvykdytas tų pačių metų lapkričio 29 dieną Vilniuje.

Su sovietų okupacija Lietuvoje pokario metais kovojo apie 50 tūkst. partizanų, dar vadintų „miško broliais“.

Sovietų diktatoriaus Josifo Stalino valdymo metais pokariu žuvo daugiau kaip 21 tūkst. rezistentų, jų šeimų narių ir rėmėjų. **LRT**

TREMTIES PRISIMINIMAI

**Janina Graužinytė-Sabaliauskienė
Genovaitė Graužinytė-Skorupskienė
Stasys Graužinis**

Vengdami sovietinės kariuomenės, į sribus užsirašė trys dešimtys Pagirių miestelio jaunuolių. Jie manė taip išsiskiantys nuo žūties fronte. Žinoma, dauguma vaikinių, kurie dar nebuvo susitepę nekaltų žmonių krauju, pamatę, kad reikia rinktis tarp išdavystės ir kovos su okupantu, buvo labai sutrikę. Skatindamas juos atsisakyti tarnystės okupantui, Vyčio apygardos vadas Danielius Vaitelis-Briedis 1945 metų pradžioje paskelbė amnestiją Ukmergės apskrities Pagirių miestelio sribams. Jau 1945 metų balandžio 13 d. pas partizanus su ginklais išėjo 23 buvę Pagirių sribai. Jie sudarė 2/3 čia veikusios šios represinės struktūros narių. Išėjusieji prisijungė prie D.Vaitelio-Briedžio kovotojų. Šią akciją suorganizavo Vladas Jakas, viską aptaręs su partizanų vadu J.Dambrausku ir nuėjusiais į jo būrį. Tokio masto sribų pabėgimas ne juokais išgąsdino saugumiečius. Nusiūsta kareivių kuopa per gimines perdavė

reikalavimą per 3 dienas grįžti į tarnybą, gąsdino artimuosius tremtimi, lageriais, gyvulių ir turto konfiskavimu. Su V.Jaku išėjo Henrikas Buklys, Stasys Danilevičius, Antanas Dargužis, Julius Dubauskas, Juozas Gochmanas, Vaclovas Graužinis, Petras Grigas, Vladas Grinys, Vytautas ir Evaldas Jakai, Henrikas Jankūnas, Vincas Karandzevičius, Albertas Liberis, Vytautas Markevičius, Bronius Marozas, Stasys Paulauskas, Vytautas Pučinskas, Petras Siniauskas, Aleksas, Vincas ir Pranas Širkos, Albertas Vėbra.

Čekistų vadovybėje tuomet kilo didelis skandalas, kai kurie pareigūnai buvo išmesti iš darbo, o kažką net teisė... Ši istorija nuskambėjo per visą Lietuvą. Buvo daug pavienių atvejų, kai taip vadinami *liaudies gynėjai* teikė partizanam žinias, tačiau masinio išėjimo į mišką nebuvo. Liko valsčiuje tik apie dešimt sribų, tad kurį laiką smurtinių veiksmų prie

Partizanas Vaclovas Graužinis, 1950 metai.

gyventojus ir partizanus vykdyti negalėjo.

Kiek yra žinoma, visi partizanais tapę sribai garbingai žuvo įvairiose kautynėse su kareiviais, išduoti ar aptikti bunkeriuose. Tačiau sunkus likimas laukė jų šeimos narių, nes daugumą dar tais pačiais metais ištremė į Sibirą. Vaclovas Graužinis partizanavo Mykolo Šemežio-Aro būryje, Vaitelio apygardoje. 1949 metais A. Smetonos Žygaudo įsakymu įsteigtos dvi rinktinės: Briedžio ir Krikštaponio. Pirmosios vadu tapo Mykolas Šemežys-Aras. 1950 metų rugpjūčio 17 dieną jis tapo Vyčio apygardos vadu. 1951 metų vasarą žuvo kautynėse Ramygalos rajone,

netoli Pagirių. Dar 1950 metais Išlaužų kaimo bunkeryje sribų ir kareivių buvo užpulti partizanai, tarp kurių buvo ir Vaclovas Graužinis. Daug draugų žuvo, Vaclovas jis suimtas, nuteistas ir 1951 metais sušaudytas. Manoma, kad jo kūnas užkastas nežinomoje vietoje Tuskulėnuose. Netrukus ir Vaclovo Graužinio šeima – žmona ir trys mažamečiai vaikai – buvo įkelti į gyvulinį vagoną... Kartu su jais išvežė ir Vlodo Juko, pereiti pas partizanus Pagirių sribus organizavusio, brolio šeimą: tėvą, sūnų Antanuką ir dukrą Bronę.

Apie Graužinių šeimą

Sofija Dargužytė (1917–2000) gimė Džiugailių kaime, Ramygalos valsčiuje, Panevėžio apskrityje, daugia vaikėje šeimoje. Jos tėvelis Juozas Dargužis buvo tris kartus vedęs, augino visa būrį vaikų. Sofijos mama Ona susilaukė dar ir sūnaus Antano, tačiau gimdydama mirė. Turėjo mažą dūminę pirkelę, kelių arų daržą. Juozas tarnavo dvare, buvo *furmonas*, tačiau vienas iš nedaugelio, kuris mokėjo skaityti ir rašyti. Žinoma, kad spaudos draudimo metais net

daraktoriavo, tai yra kaimo vaikus mokė skaityti ir rašyti lietuviškai.

Sofija nuo septynerių ganė gyvulius, žiemomis kaimynėms mezgė kojines. Trylikos būdama neteko tėvelio, tad reikėjo ne tik pačiai prasmaitinti, bet ir padėti šeimai. Mokyklos nelankė nė vienos dienos. Tėvelis pamokė skaityti iš maldaknygės. 1939 metų sausio 30-ąją ištėkėjo už tokio pačio bėdžiaus Vaclovo Graužinio. Nuo jaunumės Vaclovas dirbo samdiniu Budrevičių dvarelyje sunkiausius darbus: mėžė tvartus, kasė griovius. Kilęs nuo Čiobiškio.. Abu nuėjo dirbti į dvarą, gyveno Žižmių kaime, Pagirių valsčiuje. Tų pačių metų gruodyje gimė Janina, po pusantrų metų – Stasys, o 1944 metų vasarą – dukrelė Genutė. Prasidėjo vyrų gaudynės tarnybai sovietinėje armijoje. Turėjo šaukimą ir Vaclovas, tad pradėjo slapstytis. Siekiant išsaugoti šeimas, valsčiaus jaunimas nutarė... užsirašyti „liaudies gynėjais“. Manė, kad taip pralauks karą, bet įsipainiojo į tikrą mėsmaelę, žudyti žmonių nesiruošė, tad perėjo pas partizanus.

(Bus daugiau)

XV ŠIAURĖS AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENTĖS ORGANIZATORIŲ KVIETIMAS

Anapolyje, Merilando valst., 2016 m. balandžio mėn. 21 d. Merilando (Maryland) valstijos Atstovų rūmuose Lietuvos ambasadorius Jungtinėse Valstijose Rolandas Kriščiūnas ir 15-osios Šiaurės Amerikos lietuvių tautinių šokių šventės organizacinio komiteto pirmininkas Leonardas Linas Orentas applanke JAV Merilando valstijos leitenantą gubernatorių Boydį Rutherfordą ir valstijos sekretorių Johną Wobensmithą.

Lietuvos ambasadorius Rolandas Kriščiūnas papasakojo apie verslo galimybes tarp Lietuvos ir Merilando valstijos, o Leonardas Linas Orentas supažindino valdžios atstovus su švente ir pakvietė juos dalyvauti joje, kuri įvyks liepos mėn. 3 d. Baltimorės mies-

te (Baltimore, MD).

Kviečiame ir Jus prisijungti prie 15-osios Šiaurės Amerikos lietuvių tautinių šokių šventės tinklalapio dėl išsamesnės informacijos ir įsyti šventės bilietus.

Tinklalapio adresas www.sokiusvente2016.org

15-osios Š. Amerikos lietuvių tautinių šokių šventės organizatorių inf.

Iš kairės: Merilando valstijos sekretorius Johnas Wobensmithas (John Wobensmith), Lietuvos ambasados ministrė patarėja Lyra Puišytė-Bostroem, Merilando valstijos leitenantas gubernatorius Boydys Rutherfordas (Boyd Rutherford), Lietuvos ambasadorius JAV Rolandas Kriščiūnas ir 15-osios Šiaurės Amerikos lietuvių tautinių šokių šventės organizacinio komiteto pirmininkas Linas Orentas.

Organizatorių nuotr.

LIETUVIŲ DIENA GRAND RAPIDS

Nors Grand Rapidso (Mičigano valst.) lietuvių telkinys nėra didelis, balandžio 30 d., šeštadienį, jis sugebėjo surengti smagią ir įdomią Lietuvių dienos šventę, kuri vyko 11:30 val. r. – 7:00 val. v. Šv. Petro ir Povilo parapijos patalpose. Ši, anksčiau buvusi lietuvių parapija, yra priglaidusi Baltijos kranto lituanistinę mokyklą, kuri jos pastogėje veikia jau septynerius metus.

Jau antri metai, kaip ši

šventę rengia lietuvių bendruomenė ir ponija Gražina Kamantienė, ilgametė Grand Rapidso veikėja ir bendruomenės talkininkė. Prieš daugelį metų ši šventė buvo rengiama kartu su latviais ir estais, bet dabar ji yra garsinama plačiau: per televiziją, radiją, facebooką. Kaip ir pernai, pora šventės rengėjų (Venta Norris, Broderick Norkus) pasirodė Grand Rapidso televizijoje, garsindami lietuvių

veiklą ir skatindami didesnę susidomėjimą. Daugiau žinių galima rasti: <http://woodtv.com/2016/04/28/celebratelithuanian=culture-in-west-michigan>.

Tarp šventės svečių buvo ir ne lietuviai, bet ir atvykusių iš toliau.

Šventės svečiai galėjo pasigardžiuoti Čikagos „Grand Duke’s“ restorano parūpintu maistu, pasidžiaugti gyva muzika ir šokiu bei apsipirkti gaušioje mugėje. Vaikams buvo skirtas žaidimų kambarys, o susidomėjusiems suaugusiems buvo rodoma velykinių margučių ir kalėdinių šiaudinukų gamyba. Be to, buvo rodomi ir du filmai: „The Other Dream Team“ ir „The Original Image of Divine Mercy“.

Galima sakyti, kad Grand Rapidso lietuvių telkinys sudėjo beveik visų metų veiklą į vieną popietę. Nepaisant šalto ir lietingo oro, atvykusiems į Grand Rapidsą Lietuvių diena buvo tikrai šilta, gera ir smagi.

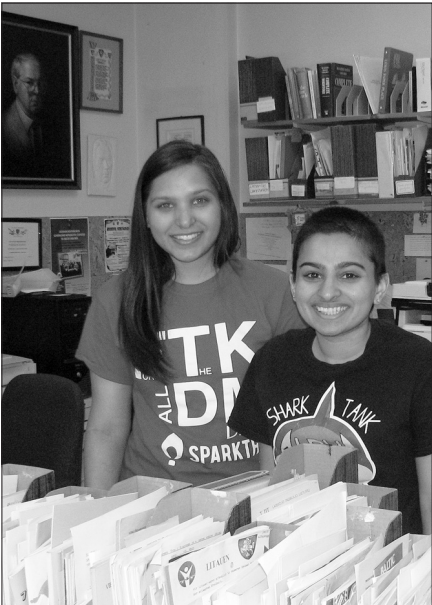
Kęstutis Čivinskas

Lietuvių tautinių šokių grupės koncertas.

K. Čivinsko nuotr.

LITUANISTIKOS KATEDROS IR LITUANISTIKOS TYRIMO IR STUDIJŲ CENTRO BENDRADARBIAVIMAS

UIC (University of Illinois) studentės Dhara Gandhi ir Masumi Patel Lituanistikos tyrimo ir studijų centre.

LTSC nuotr.

Jau keletą metų Lituanistikos tyrimo ir studijų centras bendradarbiauja su University of Illinois at Chicago PLB Lituanistikos katedra, vadovaujama prof. Giedriaus Subačiaus. Universiteto studentai, pasirinkę lietuvių kultūros kursą, klausosi paskaitų apie Lietuvą, skaito knygas bei atlieka rašto darbus. Viena iš pasirinkamų užduočių, kuria prof. G. Subačius siekia supažindinti dažnai visai nelietuvišką jaunimą su lietuvišku gyve-

nimu, yra patalkininkauti Lituanistikos tyrimo ir studijų centro archyve. Kiekvieną semestrą sulaukiame nemažai žingeidžių jaunuolių, kurie ateina savanoriauti. Šį semestrą UIC studentai skenavo įvairius dokumentus ir pagal metus suskirstė renginių programas. Jie, nors ir nesuprasdami lietuvių kalbos, žavėjosi lietuviškų renginių gausa. Studentų dėmesį ypač patraukė senosios 1910-1940 metų lietuviškų renginių programos, kurių Lituanistikos tyrimo ir studijų centre saugoma tikrai nemažai. Šis Lituanistikos katedros ir LTSC bendradarbiavimas yra abipusiai naudingas.

LTSC informacija

Lietuvių dienose koncertavo lietuvių tautinių šokių grupė, vadovė Venta Norris (pirma iš kairės).

K. Čivinsko nuotr.

Lietuvių dienos metu vyko mugė.

K. Čivinsko nuotr.

ATVELYKIO AIDAI

2016 m. balandžio 2 d., Klivlando lietuvių kultūriniuose darželiuose buvo atšvęstas Atvelykis, kuriame dalyvavo šv. Kazimiero mokyklos vaikai. Vaikams ypač patiko Velykų bobutė su Kiškeliu ir velykinių kaišinių-saldainių ieškojimas.

„Dirvos“ inf.

Velykų bobutė ir Kiškėlis laukia atvažiuojančių vaikų.

Vaikai ruošiasi ieškoti saldainių-kiaušinių.

Ritos Matienės nuotraukos.

TRETIEJI FONDO „ŠVIESKIME VAIKUS“ APDOVANOJIMAI NAISIUOSE

Labdaros ir paramos fondas „Švieskime vaikus“ balandžio 23 d. Naisiuose (Šiaulių r.) apdovanojo trečiojo Nacionalinio vaikų literatūros konkurso laureatus. Pirmuosius 2014 m. nugalėtojus sveikino fondo steigėjai Ramūnas Karbauskis ir Andrius Mamontovas. Graži tradicija nenutrūko ir šiais metais dar penki vaikų literatūros kūrėjai papildė pirmųjų dviejų konkursų laimėtojų gretas.

Renginio vedėjas Dovydas Petkus į sceną pirmiausia pakvietė šventės viešnią – humanitarinių mokslų daktarę, vertėją ir eseistę Dalią Staponkutę. Akcijoje „Metų knygos rinkimai 2015“ jos knyga „Iš dviejų renkuosi trečią: mano mažoji odisėja“ buvo išrinkta geriausia suaugusiųjų kategorijoje. Sveikindama konkurso sumanytojus, organizatorius bei renginio dalyvius D. Staponkutė dalijosi mintimis apie kūrybą, gimtosios kalbos svarbą. Rašytojai labai svarbus jos dukterų santykis su lietuvių kalba (ji jau 26-erius metus gyvena Kipre), todėl pasirinko citatą, kurioje kalba būtent apie tai. Žiūrovams ji linkėjo mylėti kalbą, primindama, jog gyvename taip, kaip kalbame. Už apsilankymą renginyje viešniai dėkojo R. Karbauskis, įteikdamas lietuviškos duonos kepalą, iškeptą iš Naisių

žemėje užaugintų grūdų.

Į sceną pakilęs Nacionalinio vaikų literatūros konkurso komisijos pirmininkas doc. dr. Kęstutis Urba vaikų knygos konkursą pavadino provokacija, kurioje šiais metais dalyvavo ne tik autoriai, išdrįsę išbandyti savo jėgas valstybiniu mastu, bet ir gamta: prieš pat renginio pradžią pavasarėjančius Naisius nubalino sniegas. Jau trečius metus pirmininkaujantis šiame konkurse jis pateikė statistinę dalyvių bei jų pateiktų kūrinių analizę. 2015 m. konkurse dalyvavo 66 autoriai, kurie pateikė 80 potencialių knygų. Dauguma kūrėjų buvo debutantai – net 43 vardai dar visiškai nežinomi literatūros pasaulyje. K. Urba apgailestavo, kad konkurse dalyvavo tik 9 vyrai. Bet vaikų literatūros tyrinėtoją džiugina tai, kad šis konkursas yra vienas skaidriausių (autorių vardus komisija sužino tik išrinkusi nugalėtojus), jo dėka į vaikų literatūros pasaulį ateina naujų autorių, o knygos pasklinda plačiai: išleidžiami dideli tiražai ir knygos dovanojamos bibliotekoms, vaikų darželiams, mokykloms, ligoninėms, vaikų globos namams bei jauniems skaitytojams įvairių renginių ar konkursų metu. Svarbu ir tai, kad labdaros ir paramos fondo „Švieskime vaikus“ išleistos knygos yra pripa-

žįstamos. Jau trys leidiniai dalyvavo metų knygos rinkimuose, viena – Ramunės Savickytės „Adelės dieno-raštis“ – laimėjo vaikų knygos kategorijoje. Praėjusių metų konkurso laureato Aido Jurašiaus knygai „Akmenukų pasakos“ buvo paskirta 2015 m. Aldonos Liobytės premija už reikšmingiausią metų debiutą. Doc. K. Urba minėjo, kad konkursui pateikiama daugiau gerų ir vertų apdovanojimų knygų bei vylėsi, kad galbūt kai kurios dar susilauks leidėjų dėmesio ir pasieks mažuosius skaitytojus. Komisijos pirmininkas dėkojo mecenatui R. Karbauskiui už indėlį į vaikų literatūrą, o susirinkusiems Naisių vasaros teatro ir bendruomenės kultūros rūmuose linkėjo skaityti gerą vaikų literatūrą.

Po doc. dr. K. Urbos išvalgų į sceną renginio vedėjas kvietė trečiojo konkurso laureatus. Pirmosios vietos nugalėtoja Ilona Ežerinytė, pristatydama knygą „Šunojaus diena“, prisiminė stebuklingą grindų vinį garsiosios švedų vaikų rašytojos A. Lindgren pasakoje „Nyktukas Nilsas Karlsonas“. Ji prisipažino kažkada iščiupinėjusi visas vinis namų grindyse, ieškodama tos stebuklingosios... Neradusi nusprendė, kad tai buvo ne tos grindys. „Šis konkursas yra tos grindys,“ – atviravo autorė, linkėdama skaityti pozityvią literatūrą

Humanitarinių mokslų daktarė, vertėja, eseistė Dalia Staponkutė.

Vytauto Šalavėjaus nuotr.

ir mokėti atskirti blizgučius nuo tikrųjų vertybių.

Antrosios vietos prizininkė – Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Vaikų ir jaunimo literatūros departamento Tyrimų ir sklaidos skyriaus tyrėja Eglė Baliutavičiūtė. Ji apdovanota už apysaką „Mano brolis, kurio man nereikėjo“, kurioje analizavo, kaip vaikai sprendžia sudėtingas problemas.

Trečioji vieta skirta Neringai Dangvydei už apysaką „Vaikas su žvaigžde kaktoj“. Rašydama šį kūrinių autorė bandė atrasti ir pasakyti tai, ko kiti dar nėra parašę. Apysakoje ji dalijasi darbo su negalios paliestais vaikais patirtimi.

Fondo „Švieskime vaikus“ organizuotame konkurse tradiciškai renkamas metų debutantas bei iliustratorius. 2015 m. debiutas – Linos Darbutaitės-Kulikauskienės eilėraščių knyga „Baltas dangus“. Poetė į šį rinkinį sakėsi sudėjusi beveik dvidešimties metų kūrybą. Už gražiausiai iliustruotą knygą apdovanotas pasakos „Do Do ūsai“ dai-

lininkas Virginijus Malčius. Gerų emocijų būsimiesiems skaitytojams žadėjo ne tik knygos piešiniai, bet ir paties dailininko sukurta istorija.

Po laureatų pažinties su žiūrovais atėjo apdovanojimo metas. Konkurso diplomus, tautodailininko Marijaus Stošio kaldintas gandrų statulėles bei gėles teikė renginio mecenatas R. Karbauskis, fondo „Švieskime vaikus“ direktorė Jolanta Zigmantienė ir konkurso pirmininkas doc. dr. K. Urba. Pirmosios vietos laimėtojai skirta 3000 eurų premija, antrosios – 2000 eurų, kitiems – po 1000 eurų. Naisių bendruomenės pirmininkė Rita Žukauskienė dėkojo už gražų renginį ir linkėdama stiprybės R. Karbauskiui ir K. Urbai dovanuoja Naisių krašto duonos kepalėlius.

Šventinę trečiojo Nacionalinio vaikų literatūros konkurso dalyvių apdovanojimo ceremoniją pabai-gė „Naisių vasaros teatro“ aktoriai, dovanoję spektaklį „Melagių pilis“.

Alina Šalavėjienė

Trečiojo Nacionalinio vaikų literatūros konkurso premijuoti kūriniai.

Vytauto Šalavėjaus nuotr.

LIETUVIŠKO FILMO PREMJERA SINGAPŪRE

Pirmą kartą Singapūre buvo demonstruojamas lietuviškas filmas. Gegužės 12-22 dienomis Singapūre vyksiamame kino festivalyje EU Film Days įvyko Mariaus Ivaškevičiaus filmo „Santa“ premjera. Informacija apie festivalį: www.euff.sg

Filmo „Santa“ veiksmas vyksta šių laikų Lietuvoje ir Suomijoje. Tai istorija apie meilę, nusidriekusią per du

pasaulius – pasaką ir realybę. Filmo scenarijaus autorius ir režisierius Marius Ivaškevičius:

„Mane Santos istorijoje pirmiausia domina žmonių artumo problematika, kurią esu ne kartą nagrinėjęs ir prieš tai rašytose pjesėse bei pagal jas režisuotuose spektakliuose. Gyvendami šiuolaikiniame pasaulyje esame atsivėrę savotiška siena nuo aplinkinių, užsidėję šarvą, kuris mus

saugo nuo svetimų problemų ir išgyvenimų. Vadiname tai susvetimėjimu. Žvelgdami į svetimą skausmą sakome sau: „manęs tai nedomina, aš turiu pakankamai savų skaudulių“.

„Šis filmas yra labiau ne apie baimę mirti, bet apie drąsą gyventi“, – pabrėžia žinomas kino ir teatro kūrėjas, kelių intriguojančių romanų autorius Marius Ivaškevičius.

LR URM

2016 M. LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO RINKIMAI

KVIEČIAME REGISTRUOTIS BALSUOTI

Gerbiami Lietuvos Respublikos piliečiai, pranešame, kad š. m. spalio 9 d. vyks Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai.

Visi rinkėjai, norintys balsuoti JAV, iki rugsėjo 14 d. turi registruotis elektroninėje rinkėjų registracijos sistemoje adresu <https://www.rinkejopuclapis.lt>

„Dirvos“ informacija

KULTŪROS KRONIKA

Šių metų gegužės 20 dieną Londono karališkajame muzikos koledže įvyko kompozitoriaus Algirdo Kraunaičio operos „Dvi seserys“ („The Two Sisters“) premjera. Savo kūrinio leitmotyvu kompozitorius pasirinko dramatišką škotų baladę, pasakojančią apie vienos sesers mirtį ir kitos pastangas nusišalinti nusikaltimą. Libretą šiai operai parašė aktorė ir rašytoja Grace Lee-Kho. Karališkasis muzikos koledžas kas antrus metus organizuoja operos konkursą, kuriame dalyvauja jaunieji kompozitoriai, atlikėjai ir dainininkai. Opera gali trukti tik 15 minučių, o veikėjų gali būti ne daugiau kaip 4–5. Projektus įgyvendina „Tête à Tête“ operos režisierius Bill Banks-Jones. Šiais metais, minint Fiodoro Dostojevskio šedevro išleidimo 150-metį, pasirinkta „Nusikaltimo ir bausmės“ tematika. Kompozitorius Algirdas Kraunaitis pripažinimo sulaukia nebe pirmąjį kartą. 2014 m. tarp geriausių pateko jo pirmoji miniopera „Lažybos“ („The Bet“).

Gegužės 20–22 dienomis į Londono parodų centre „Olympia“ vyko tarptautinė meno mugė „ART16“, kurioje buvo pristatomas šiuolaikinis menas iš Lietuvos. Ketvirtą kartą vykšančioje meno mugėje „Art16“ dalyvavo 100 galerijų iš 30 pasaulio šalių. Šiais metais dalyvavo net trys galerijos, pristatančios menininkus Joną Gasiūną, Aleksą Andriuškevičių, Patriciją Gilytę, Laisvydę Šalčiūtę, Remigijų Treigį (galerija „Meno parkas“), Rimą Sakalauską ir Joną Jurciką (galerija „Meno niša“) bei Kristiną Ališauskaitę ir Eglę Karpavičiūtę („Galerija gaidys“). Praėjusiais metais Olimpijos ekspozicijų centre Londone vykusią mugę aplankė daugiau nei 24 tūkst. lankytojų.

Gegužės 13–14 dienomis vykusiame Lvovo vaikų festivalyje prasidėjo antroji Lietuvos ir Ukrainos iliustruotojų kelionė – šįkart menininkų kūrybinių dirbtuvių vaikams „karavanas“ apvažiavo šalies Vakarų: po Lvovo pajudėjo į Rožniativą, Ivano Frankivską ir Ternopilį. Lietuvos kultūros instituto koordinuojamas projektas „Lietuva–Ukraina: kultūros partnerystė 2016“ pavasario etapo pabaigai taip pat pristatė garsios lietuvių šiuolaikinio meno kūrėjos Eglės Budvytės performansą Kijevo gatvėse „Choreografija bėgančiam patinui“ gegužės 18 dieną, gegužės 19–20 Ukrainos sostinėje architektė Elena Archipovaitė dalyvavo Tarptautiniame architektūros festivalyje „CANactions“, gegužės 19–ąją Kijeve atidaryta ir Baltijos šalių mados dizaino paroda N WIND SHOWCASE: BALTIC.

Gegužės 10 dieną rašytoja Paulina Pukytė kartu su latvių rašytoja Māra Zālīte ir estų autoriumi Ilmar Taska pristatė savo kūrybą Europos Literatūros festivalyje Londone. Šių autorių kūryba išleista rinkinyje „Best European Fiction“ (2016, Dalkey Archive Press). Rašytojai skaitė ištraukas iš savo kūrybos, su žurnaliste Rosie Goldsmith diskutavo apie literatūros ir kalbos ypatumus, tremtį bei migraciją. Renginį organizavo „Waterstones Piccadilly“ knygynas bendradarbiaudamas su Lietuvos, Latvijos ir Estijos kultūros atašė.

Gegužės 6 dieną Briuselio centre įsikūrusiame kino teatre „Cinema Nova“ prasideda Lietuvos kino programa, truksianti kiek ilgiau nei mėnesį. Lietuviška programa startuoja naujausia Šarūno Barto juosta „Ramybė mūsų sapnuose“. Ši Briuselio kino salė yra gerbiama ir žinoma ne tik Belgijos, bet ir kitų šalių kinomanų. 1997 metais įkurta „Cinema Nova“ rodo tai, kas nepatenka į komercinių kino teatrų sales.

LRKM

LIETUVOS KINAS PRISTATYTAS KANUOSE

Lietuvos paviljonas Kanuose.

Lietuvos kino centro nuotr.

Gegužės 11 dieną prasidėjusio tarptautinio Kanų kino festivalio organizuotoje kino mugėje „Le Marché du Film“ gegužės 11-20 dienomis dalyvavo ir Lietuvos kino industrijos atstovai.

Lietuvos paviljone užsienio kino profesionalams buvo pristatyti pelno mokesčio lengvatos teikiami privalumai, filmavimo Lietuvoje galimybės, taip pat jie galėjo užmegzti ryšius su potencialiais partneriais iš Lietuvos. Paviljono ekranuose buvo rodomos naujausių lietuviškų filmų ištraukos bei kino projektų anonsai. Lietuvos kino centro išleistuose leidiniuose „Shoot in Lithuania“ ir „Lietuviški filmai“ mugės lankytojams pateikta papildoma naudinga informacija apie kino projektus bei kino gamybos paslaugas. Lietuvos kino industrijos atstovai, kurių delegacijoje šiemet buvo 34, Kanų kino mugėje pristatė savo filmus ar paslaugas bei ieškojo verslo partnerių iš užsienio, paviljone rengė verslo susitikimus.

Į festivalį šiais metais buvo pakviestas festivalio

„Kino pavasaris“ programos sudarytojas Edvinas Pukšta, kuris vertino programos „Dvi režisierių savaitės“ filmus.

Kanų kino festivalio metu vykusiame Europos kiną populiarinančios organizacijos „European Film Promotion“ renginyje „Producers on the Move“ Lietuvai atstovavo prodiuserė Dagnė Vildžiūnaitė, kuri programoje pristatė projektus, prie kurių dabar dirba. Tai Lietuvos ir Rumunijos bendras projektas „Amžinai kartu“ (rež. Lina Lužytė), Lietuvos, Kroatijos ir Latvijos projektas „Kvėpavimas į marmurą“ (rež. Giedrė Beinoriūtė) ir filmo projektas „Žmonės, kuriuos pažįstam“ (rež. Tomas Smulkis).

„Producers on the Move“ renginys buvo skirtas išskirtinę atranką įveikusiems 20 veikliausių prodiuserių iš visos Europos, turintiems tarptautinės bendradarbiavimo patirties.

Specialiuose kino industrijos profesionalams skirtuose seansuose buvo parodytas Igno Miškinio filmas „Karalių pamaina“. Lietuvos publikai šis filmas pristatytas šių metų

tarptautinio Vilniaus kino festivalio „Kino pavasaris“ metu. Kūrėjai tikisi, kad filmas sudomins tarptautinius kino platintojus, pardavimo agentus, festivalių programų sudarytojus ir kitus kino profesionalus.

Taip pat specialioje festivalio erdvėje „Short film corner“ gegužės 16–22 dienomis buvo parodyta lietuviškų trumpametražių filmų programa, kurioje šeši 2015–2016 m. sukurti filmai: „Suokalbio antologija“ (rež. Artūras Jevdokimovas), „Tiltai“ (rež. Austėja Urbaitė), „Sausra“ (rež. Agnė Kupšytė), „Iglu“ (rež. Marija Kavtaradzė), „Šalti šaltiniai“ (rež. Giedrė Narušytė–Boots) ir „Namo“ (rež. Gabrielė Urbonaitė). Lietuviškų trumpametražių filmų programa šiame renginyje rodoma kasmet nuo 2013 metų, ją rengia lietuviškų trumpametražių filmų agentūra „Lithuanian Shorts“.

Lietuvos pristatymą Kanų kino festivalyje rengė ir finansavo Lietuvos kino centras.

Lietuvos kino centro informacija

LIETUVIŲ OPERA PASTATĖ FRANZO LEHARO OPERETĘ „PAGANINI“

Lietuvių Opera yra viena iš seniausių užsienio lietuvių kolektyvų ir šiemet švenčianti 60 metų jubiliejų.

Profesiniam, valstybės išlaikomam, teatrui reguliarius veiklos tęsimas yra normalus reiškinys, bet emigrantų tautinės grupės sukurtam laisvalaikio operos teatrui ilgaamžiškumas vertinamas kaip išskirtinis reiškinys. Šis Franzo Leharo kūrinys dar nė karto nebuvo pastatytas Čikagoje.

Linksmoje operetėje pagrindinius vaidmenis atliko Nida Grigalavičiūtė, Raimondas Baranauskas (Kaunas). Iš Kauno atvyko visiems gerai žinomi artistai- Dainius Beringis Gediminas Maciulevičius, Viktorija Streiča-Jakštienė,

Benjaminas Želvys ir Kristina Siurbytė, čikagiškiai Linas Sprindys ir Genovaite Bigenyte. Jau kelinti metai iš eilės savo originaliais pastatymais mus džiugino režisierius Kęstutis Jakštas. Dirigavo maestro Julius Geniušas.

Scenoje buvo galima išvysti nepakartojamą Lietuvių Operos chorą, vadovaujamą Jūratės Grabliauskienės, ir chorografinę šokių grupę, vadovaujamą Giedrės Elekšytės-Kniežos. Grojo Čikagos simfoninis orkestras su Linda Veleckis Nussbaum. Spektaklį buvo galima pamatyti š.m. gegužės 15 d. J. Sterling Morton High School Auditorium, 2423 S. Austin Blvd., Cicero, IL.

operalt.com

Lietuvių Opera pastatė Franzo Leharo operetę „Paganini“.

Organizatorių nuotr.

MANO VAIKYSTĖS UPĖ

Vytautas Matulionis

Kur buvo jos pradžia, kokia pelkė ar šaltinio versmė ją pagimdė – nežinojau. Bet į paauglystę besistiebiančiam, lakios, gyvenimo rūpesčių dar nesudarkytos vaizduotės vaikui tas ir nerūpėjo. Svarbiausia buvo, kad ji tekėjo per mano miestą, perskeldama jį į dvi nei amžiumi, nei plotu, nelygias dalis. Nežinojau, ir į kur ji tekėjo, bet ir dėl to galvos nekvaršinau. Ji buvo čia, šalia manęs, ir to užteko. Jos kasmetinio atgimimo laukdavau nekantriai ir ji manęs niekada neapvildavo.

Lietuvos upė.

mapio.net

O atgimdavo ji anksti. Įkyrių grįžtančios saulės spindulių pažadinta, ji giliai atsikvėpdavo, pasirąžydavo ir, sutraukiusi storas ledines grandines, triukšmingai pradėdavo savo kelionę į man dar nežinomus tolius. Artėdama prie miesto, ji skubėdavo pro pilikalnį įdubusia viršūne, kurį vasarą dengė medžių tankmė, bet šiuo metų laiku jis buvo visai plikas ir priminė apverstą, stangrių, nuo sivilinamos kiaulės nugaros nurautų šerių šepetį, kurio papėdėje, per senamiestį, siaura, akmenuota vaga čiurkšlele vingiavo mažybinio miesto vardu pavadintas upeliūkštis. Atbudusios upės nerimaudamas laukė miesto tiltas.

Jis buvo senas, medinis, gerokai aptriušęs, girgždančiais sąnariais, pasagotų kanopų išskaptuotu grindiniu, pro kurio plyšius matėsi drumzlinas, putojantis vanduo. Į akmenuotą upės dugną mėšlungiškai įsispyrusios tilto kojos, apkaustytos stora, surūdijusia, sulamdyta skarda, drebėdavo, o pats tiltas net susiūbuodavo, įniršusioms, įžūlioms ledo lytims besispraudžiant per jo tarpkojį. Tiltui jos buvo negailėstingos. Riaumodamos, urgzdamos, grieždamos aštriais dantimis, traškėdamos, skildamos, trupėdamos, besibadydamos smailomis alkūnėmis, jos užsispyrusiai veržėsi pirmyn, kol išnirdavo kitoje tilto pusėje suapvalėjusios, kartais panašios į ledo žiedus, ir sulėtėjusios tęsdavo savo pražūtingą kelionę.

Nemandagaus jų elgesio metu tiltas kartais suaimanuodavo, bet ta aimana skambėdavo ne kaip skundas, bet kaip nuoširdus, kasmet pasikartojantis atleidimas.

Pavasario potvyniai užliedavo visą lėkštą paupį ir jo vaismedžių sodus. Vandeniui slūgstant visa žemė pasidengdavo tirpstančiais, purvinais ledo luitais, kuriuose kartais rasdavome įšalusių žuvelių, iš upės dugno išrautų augalų ir akmenų. Mėgdavome laiptoti ant tų slidžių ledo kalnų ir klampoti pažliugusioje žemėje, nors po tokių iškylų namo grįž-

davome permirkusiais batais, maknoti iki ausų, bet laimingi. Nelaimingos būdavo tik mamos, kurios nepašykštėdavo aštresnio žodžio.

Ledams ištirpus ir žemei pradžiūvus, upės senvagėje pasilikdavo keletas liūnų, kurių pakraščiai, orams šiltėjant ir saulei kaitinant, pirmieji pasidabindavo auksiniais purienų vainikais. Tai buvo tamsios, plačiai pravertos, gilios akys, kurios nemirksėdamos žvelgė į dangų. Jas šešėliais dengė, lyg kažką saugodamos, tirštos asiūklių ir ajerų blakstienos. Juodnugariai lynai lėtai plaukiojo tame tamsaus vandens pasauly, plėšrūs plokšti vabalai, ieškodami aukų, vikriai nardė susipynusių šaknų voratinklyje, gelsvai žalsvais pilvais alkanos dėlės, išsiilgusios šilto kraujo, vingiavo liūnų gelmėse. Kaitrią dieną ant plūduriuojančių vandens lelijų lapų užsiropšdavo šaltakraujės varlės ir prisišliejusios prie besiskleidžiančių geltonų lelijų pumpurų šildydavosi saulėje. Virš jų lyg patrakę dūzgė brangakmeniais nusagstytais sparnais laumžirgiai. Liūna buvo varlių karalystė. Neršto metu ji atrodė kaip dubuo su drebučiais, sumaišytas su aguonomis ir priminė prišnerkštą norinę. Netrukus ji prisipildydavo buožgalvių, kurių tūkstančiai knibždėte knibždėjo kiekvienam liūno kampelyje, kol pavirsdavo labai muzikaliomis paukštelėmis. Kiekvieną šiltą vasaros vakarą jos besileidžiančią saulę palydėdavo keistai skamban-

čiai, išpūstais žandais grojama erzinančia sutartine, kuri tęsėsi tol, kol (gal iš gėdos) paraudusi saulė nugrimzdavo už vakaro prieblandoje skęstančio miško.

Pavasariui įsismaginus, sužaliuodavo visas paupys, gležnoje žolėje pabirdavo įvairiaspalviai žiedai, nosį pradėdavo kutenanti beveik užmiršti kvapai. Šis spalvingas kilimas buvo labai atlaidus basoms kojoms, išsiilgusioms minkštos, šiltos žemės glamonių. Neatsilikdavo ir šelmiškai plaukus kedenantis vėjas, švelniai glostantis veidą, keliantis aitvarus į vis giedrėjančią mėlynę. Prie upės būdavo švenčiamos ir Joninės. Prie didžiulio liepsnojančio laužo

susispiždavo minios miestelėnų. Dainos, šokiai ir žaidimai trukdavo iki aušros. Visiškai sutemus, upe buvo plukdomi vainikai su degančiomis žvakėmis. Tą nuostabią naktį ir vaikams buvo leidžiama linksmintis iki vėlumos. Tačiau šiam pavasariniam džiugavimui tik nenoriai pritardavo pareigingi miesto ugniagesiai. Linksmybėms pasibaigus, laužas buvo užgesinamas upės vandeniu.

Nuo vienos miesto gatvės link upės besileidžiantys šlaitai buvo tirštai apaugę senais alyvų krūmais. Jų violetiniams ir baltiems žiedams pilnai išsiskleidus, svaigus kvapas pasklisdavo visame upės slėnyje. Jo išvengti nebuvo galima, jis vertė ir kvėpuoti, ir jausti giliau. Tų sunkiomis kekėmis svyrančių žiedų prisiskynę, jų puokštes pagarbiai ir nuolankiai įteikdavom nekantraujančioms mamoms, kad suminkštintume jų širdis ir išvengtume priekaištingo pamokslavimo, nes kartais namo grįždavome vėlai. Šis dosnus ir rūpestingai gudriai apgalvotas mostas savo tikslą visada pasiekdavo.

Kregždės į paupį sugrįždavo anksti. Šioms sparnuotoms oro strėlėms upė buvo neišsemiamas statybinės medžiagos šaltinis. Būdavo įdomu stebėti, kaip šie lenktasparniai, skeltauodegiai paukšteliai, atlėkė prie upės, iš jos pakraštyje telkšančių balučių snapu pasisemdavo tiršto purvo ir suminkę jį su seilėmis kruopš-

čiai lipdydavo lizdus miesto langų įdubimuose, išklodavo juos pūkais ir nuolat alkanus naujagimius be perstojo pakaitomis maitindavo. Imliam vaikui tai buvo puiki gamtos pamoka.

Ten, kur upė skrodė kalvas, gelsvo, ledynu suslėgto smėlio krantai buvo aukšti, vietomis išraižyti balto ar rusvo smėlio dryžais ir smulkionimis, plonutėmis, į juos įstrigusiomis žėručio skeveldromis, kurios, saulei leidžiantis ir jos spinduliams smingant tam tikru kampu, valandėlei suliepsnodavo vaivorykštės spalvomis. Aukštuose, minkštesnio smėlio krantuose lizdus išsirausdavo ir urvinės kregždės. Jei pasitaikydavo stovėti jų apačioje, kregždėms įlekiant ar išlekiant, galvą apiberdavo smėlio grūdelių lietus. Žemesnėse pakrantėse augo seni gluosniai: aukšti, sulinkę, kuproti, surambėję, storaliemeniai, audrų nugairinti, užgijusiais žaibo išdegintais randais, šakas įmerkę į upės srovę, susivijusiomis šaknimis tvirtai įsikibę į kranto žemę. Senatvė nebuvo jiems atlaidi. Nuožmūs pavasario potvyniai kasmet pasiglemždavo vieną ar kitą tų žilų milžinų. Vasaros karščių metu, upei nuschėdus, į paviršių išnirdavo didžiuliai pajuodę, gobšaus žmogaus nenugalėti ažuolų kamieniai su senomis pjūklo įpjovomis, kuriuos pakilęs vanduo vėl skubiai paslėpdavo.

Vasaros metu upė pradėdavo plukdyti sielius. Tie, vielosmės surišti rąstų plaustai, vairuojami ilgu, iš nutašytos karties pagamintu „jrklu“ stiprių sielininkų rankose, lėtai ir atsargiai skindavosi kelią vingiais. Atsilapoje marškinius, pasiraitoję rankoves ir kelnes, vyrai įgudusiai vikriai vaikščiodavo šlapiais, slidžiais, sakais kvepiančiais rąstais, ilgomis sielkartėmis pastūmėdami sielius nuo artėjančio kranto į upės vidurį. Sieliai turėjo ir stabdį, kurį, reikalui esant, įsmeigdavo į upės dugną. Kalbūs ir draugiški, sielininkai noriai dalindavosi naujienomis su šalia upės gyvenančiais ar besimaudančiais žmonėmis. Į kur jie plaukė, tiksliai nežinojau. Žmonės spėliojo, kad į kažkokią lentpjūvę ar popieriaus gamyklą. Kartais jais plaukdavo visa šeima, kuri gyveno šiaudinėje palapinėje ar iš lentų sukaltoje būdoje. Vakaru artėjant sieliai sustodavo nakčiai. Lynais pritvirtinę sielius prie kranto, sielininkai vakarienę gamindavo ant kranto, nors kartais ją virdavosi ant sielių, ant viryklės – primuso. Visas paplūdimys pakvipdavo gardžia bulviene, žuviene ir... primusinu (toks primusui skirtas kuras). Vakarienės belaukdami sielininkai uždainuodavo.

Upės vanduo net ir karščiausiomis vasaros dienomis labai neįšildavo, bet besimaudančių ar saulėje besikaitinančių netrūkdavo. Į upę reikėjo bristi atsargiai,

nes jos smėlėtam dugne buvo versmių, į kurias lengvai buvo galima įsmukti. Jų vanduo ir iš jų besiveržiantis smėlis buvo šaltas kaip ledas. Įklampusią koją reikėdavo skubiai traukti lauk, nes nuo stingdančio šalčio ją pradėdavo skaudėti. Upėje maudydavo ir arklius. Įbridę iki kelių, jie paklusniai pasiduodavo šiurkštiems šepčiams ir nesibaidė kibirais ant jų liejamo vandens. Upė buvo ir skalbykla. Miesto tarnaitės, nugaras slegiančiais naščiais nešdavo į ją žlugto pilnus kibirus skalbimui. Kelias buvo sunkus: jos leisdavosi žemyn stačiu šlaitu, krypuodamos lyg antys. Pasiekusios upę, pasirinkdavo plokštesnį, patogesnį, didesnį akmenį, tvirtai apsirišdavo galvą skarele, nusimaudavo batus, pasiraitodavo rankoves, pasikaišydavo sijonus ir imdavosi darbo. Paskalavusios skalbinius vandenyje, dėjo juos ant akmens ir gerai pamuilinę dideliu, kietai sudžiovinto naminio muilo gabalu, pradėdavo juos mušti kultuvėmis. Kelioms kultuvėms kartu „grojant“, išeidavo keista sutartinė, kuri aidėdavo visame upės slėnyje. Šaltame vandenyje mirkstančios skalbėjų rankos ir kojos ne tik išbrinkdavo, bet ir sustingdavo. Saulėtomis dienomis, išskalavusios ir išgręžusios skalbinius, tiesdavo juos ant žolės išdžiūti, o pačios atsisėsdavo kiek atsikvėpti, ištiesti sulinkusias nugaras. Kaitri saulė skalbinius ne tik greit išdžiovindavo, bet ir išbalindavo. Bet skalbėjų laukė dar sunkesnis kelias atgal į viršų, vėl stačiu šlaitu, į miestą. Jei skalbdamos jos kartais ir uždainuodavo, tai grįžtant daina jau nebeskambėjo, tik iš sukepusių lūpų kartais nesulaikomai išsprūsdavo kažkas panašaus į naštos prislopintą dejonę.

Mokslo metams pasibaigus, prasidėdavo artimiausia draugystė su manąja upe. Prie jos su draugais praleisdavom ne vieną gražią vasaros dieną, pirma tam gerai pasiruošę ir paklusniai išklausę neišvengiamų tėvų pamokymų, kaip paupy elgtis. Mama įdėdavo dar virto vandens butelį, nors ji greit ištuštinę, gerdavom riešučiomis tiesiai iš šaltinio. Trumpų kelnų kišenėje būtinai turėjo būti nosinė. Karštomis dienomis, surezgę jos kampus ir suvilgę vandeniu, užsimaukšlindavom ją ant galvos, kad ji per daug neįkaistų. Be to, į kelnų kišenes prikimšdavom ir kitų mums būtinų dalykų: „ragatkę“, iš „batareikos“ išluptą padidinamąjį lešį laužo ugniai įžiebtį, kišeninį peiliuką, porą titnago gabalų, kuriais taip pat bandydavom (dažniausiai nesėkmingai) įskelti kibirkštį ir „laumės pirštą“, dar vadinama „laumės speniu“. Pastarasis buvo maždaug piršto ilgumo, gelsvai balta ar rusva, gilioje senovėje gyvenusio gyvio suakmenėjusi, bet gana minkšta, liekana. Juos

(Nukelta į 11 psl.)

RENGINIŲ KALENDORIUS

BIRŽELIO 5 d. sekmadienį, 12 val po p. paviljone prie ežero, East Park ir Dorchester Dr gatvių sankryžoje įvyks Lietuvių kultūrinių darželių metinė gegužinė nariams ir svečiams, norintiems tapti Lietuvių kultūrinių darželių nariais.

Rengia Lietuvių kultūrinių darželių komitetas

BIRŽELIO 19 d., 2:00 val. po p., sekmadienį - Ekumeninės pamaldos už žuvusius ir nukentėjusius nuo sovietų režimo latvius, estus ir lietuvius. Minėjimas vyks: United Latvian Ev. Lutheran Church, 1385 Andrews Ave., Lakewood, OH.

Rengia Klivlando Baltiečių komitetas

SPALIO 22 d., šeštadienį, 6 val. v. - Šv. Kazimiero parapijos didžiojoje salėje vyks metinis „Clam bake” ir penktoji metinė **Rudens loterija**.

Rengia Šv. Kazimiero parapija

(Atkelta iš 10 psl.)

MANO VAIKYSTĖS UPĖ

išplaudavo upė, arba rasdavome juos kyšančius iš aukštų smėlio krantų. Nusibalnoję kojos pirštą, paskusdavom šį „vaistą” peiliuku ir gautais milteliais pabarstydavom sužeistą vietą, kad sustabdytume kraujavimą. Tam tikslui dar naudodavom kraujažoles ir gysločių lapus. O „ragatkė” labai praversdavo šaudant į širšių lizdus, bet nuo sukiršintų, įniršusių vabzdžių keršto tekdavo bėgti kiek kojos neša.

Pasiimdavom dar ir po sumuštinį, kurį, atėję prie upės, tuoj pat sudorodavom. Į upės slėnį leisdavomės nuožulnia, kreiva gatve, pakeliui „nukniaukdami” iš kaimyninių sodų dar visai neprinokusių obuolių, kurie mūsų žarnyne sukeldavo greitą ir nepageidaujamą sumaištį. Nešdavomės juos įsikisę į užantį, kaip ir bulves, žengdami per kiekį, dilgėlių, stipriai kvepiančių pelynų ir išsikerojusių varnalėšų tankmę, kurioje pasitaikydavo aptikti klaidžiojančių vištų padėtų kiaušinių. Jais taip pat pasinaudodavom, tik nešti juos reikėjo labai atsargiai. Užtikdavome ir pastipusių šunų, nugaišusių kačių, paukščių ar kitų gyvūnų griaučių. Aplink juos dūzgė mėlynai žvilgančių musių spiečiai.

Atvykę prie upės, tuoj imdavom kurti iš aukšto plytų bokšto visą apylinkę stebinčių ugniagesių uždraustą laužą. Kartais jį kurdavome sausos smėlio duobės pakrašty, išrausdami jos šone „krosnį” su skylė („kaminu”) velėnoje dūmams išeiti. Pripėšę saulės išdžiovintos žolės prakurams ir pririnkę sudžiūvusių, upės išplautų šakalių, bandydavome įžiebtį ugnį „batareikos” lešiu, kuris saulės spindulius sukaupdavo į vieną mažytį, labai karštą tašką. Giedrią dieną tai puikiai pavykdavo. Jei norėda-

vome daug dūmų, dėdavome ant ugnies žalios žolės. Kartais įmesdavome ir kokį seną, upės išplautą ir į ragą sudžiūvusį, susirietusį batą, su išsišiepusiu lyg giltinė medinių vinučių prismaigstytu padu. Būdavo išdykusiai smagu.

Jei norėdavom atsineštas gėrybes išsikepti ar „išsivirti”, kurdavom laužą po senais, aukštais žilvičiais, sausame smėlyje arti upės. Laužui gerai įkaitus ir susikaupus karščiu alsuojančiam pelenų sluoksniui, kepdavome atsineštus kiaušinius. Pirmiausia juos įvyniodavome į kelis sluoksnius didelių, žalių gysločių lapų ir išrausę pelenuose duobę suguldydavome juos lyg į lizdą, apdengdami storu pelenų ir žarijų patalu. Kiek laiko juos laikydavome toje „krosnyje” – neatsimenu, bet juos iškrapščius, ataušinus ir nulupus dar visai nesudegusius gysločių lapus, jų žalsvi atspaudai likdavo ant balto, kietai „išvirto” kiaušinio lukšto. Tikras skanėstas! Panašiai kepdavom ir bulves, tik jų niekada nevyniodavom. Iškepusių bulvių oda būdavo traški, o pats minkštimas gražiai apskrudęs. Tik valgyk ir norėk, kad ir su pelenų „padažu”. Į pilnai įsiliepsnojusį laužą įmesdavom ir paplūdimyje rastų butelių. Stebėdavom, kaip dideliame karštyje jie pradėdavo bliūkšti, tirpti, spalvoms susiliejęnt į įdomiai keistus derinius. Laužui auštant jie sustingdavo, o užpylus šaltu vandeniu, suaižėdavo į mažičius, įvairiaspalvius trupinius. Kaip ir buvom išmokyti, laužų niekada nepalikdavom degančių. Juos visada užpildavom vandeniu ar storu šlapio smėlio sluoksniu.

Maudydavomės nuošalioje, gilesnėje sietuvoje, kurioje galėjome ir nardyti, nes susikaupę, pypkėmis papsintys meškerio-tojai mūsų keliamo triukšmo nemėgo – jis išbaidydavo jų

BITĖS, AVILIAI IR BITININKAI

Metams baigiantis nemažai lietuviškų organizacijų išiuntinėjo savo kalėdinius sveikinius bei metinius pranešimus su kvietimu paremti jų pastangas ir panašiai. Neminėsiu Lietuvių Fondo, kuris šioje skiltyje ne kartą buvo teigiamai aprašytas. Šį kartą aptarsiu keletą kitų pavydžių.

Skirtingiausias, kūrybingiausias, originaliausias iš jų visų buvo Pasaulio lietuvių centro laiškas su priedais. Jis pradėdamas akį veriančiu kreipiniu – „Mieli bitininkai” – „Įsivaizduokite 35 mažas bičių grupes, klajojančias po laukus ir ieškančias sau namų. Išsibarsčiusias, izoliuotas, vienišas. Dabar įsivaizduokite šias atskiras grupes kartu viename avilyje. Šiluma. Bendrystė. Šeimyniškumas. Pasaulio lietuvių centras yra lyg tas avilys...” Pristatoma ir avilio širdis – tai bitininkai, kurių remiamas cen-

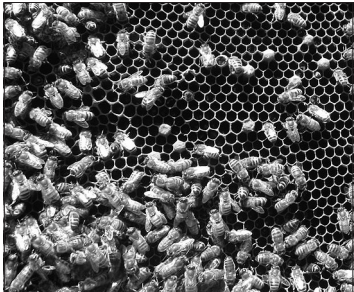
laukiamą (dažnai veltui) laimikį. Maudymosi kelnaičių neturėjome. Jas pasigamindavome iš dviejų didelių, virvute surištų, kiek apvytusią varnalėšų lapų ir taip pridengę savo vaikišką nuogumą vėsioje šiaurėje vaidindavome kine matytus tropikų Tarzanus. Namo grįždavome linksmi, pavargę ir... išalkę.

Vakaras prie upės užklupdavo beveik nejučiomis. Šešėliams tįstant, upė nurimdavo. Jos veidrodinį paviršių kartkartėmis sudrumsdavo tik kokia išdykusi, dar besipliūškinanti žuvelė. Jos žaismo sukelti vandens ratilai vis plėtėdami sklido į visas puses ištirpusio vario bangomis. Nustodavo čiaušėję ir paukščiai. Net ir varlių kurkimas sušvelnėdavo vakaro raudoniui palaipsniui užleidžiant vietą neišvengiamai nakčiai. Lyg ilgį, permatomi laumės pirštai, nuo upės pradėdavo kilti ir skleisti vėsiaus rūko šydai, glostydami kiekvieną smilgą, apkabindami kiekvieną žiedą, glamonėdami vėsiais rasos lašais spėjusią pasipuošti žolę, siekdami net medžių viršūnes. Virš slėnio sklandė šilto ir šalto oro srovės, per dieną įšilusį žemę viliojo basas kojas dar prisiglausti, tamsėjančioje padangėje palaipsniui atsimerkdavo sidabru spindinčios dangaus akys. Pranašaudami giedrią dieną ore malėsi uodai, bet ir šie įkūrūs nenuoramos nustodavo zyžę. Pakrūmėmis, pasišviesdami mirksinčiais žibintuvėliais, kažko vis ieškodami, klajojo Šv. Jono vabalėliai. Šventa ramybė apgaubdavo tada mano upę, kurioje, pagal senų žmonių padavimus, luotu skubėdamas pas mirštantį ligonį kartą nuskendo kunigas. Kas žino, gal tada ji ir savo vardą gavo, nors kiti teigė, kad jos vardas daug daug senesnis. Kaip ten bebūtų, mano atmintyje ji visada liks neužmirštama mano vaikystės upe.

tras atrodo gražesnis negu kada nors yra buvęs. Pridėtas atliktų darbų sąrašas ir jų kainos. „Bzz, bzz...” Pirmyn!”

„Tautos fondo žinios” – tai keturiolikos puslapių žiniaraštis, pradėdamas nauju TF tarybos pirmininko Mariaus Griškonio žodžiu. Finansinės būklės pranešime, apimančiame 2014 m., rašoma, kad visa TF vertė yra 3,519,173 dol. Paramai išdalinta 124,591 dol.: švietimui (43 proc.), stipendijoms (19 proc.), spaudai (16 proc.), ALT’o fondui (14 proc.) ir įvairioms organizacijoms (8 proc.) Pateiktas aukotojų ir paaukotų sumų sąrašas.

„Lietuvių katalikų religinė šalpa” savo rėmėjams išsiuntinėjo „LKRS žinias”. Tai ku-klus, keturių puslapių leidinėlis, gausus spalvotų nuotraukų ir sutelktos informacijos. 2015 metais LKRS parėmė Lietuvos Katalikų Bažnyčią ir išeiviją 969,990 dol. Per devynius mėnesius buvo gauta 34,633 dol. paramos. Taip pat gauti trys palikimai, kartu sudėti siekiantys 1,017,093 dol. sumą. Prašymų skaičius paramai gauti, įskaitant stipendijas, pakilo iki 371. Paramos paskirstymas pagal LKRS misiją 2015 metais buvo toks: karitatyvinei veiklai (35 proc.), katalikiško ugdymo veiklai (34 proc.) ir religinei veiklai (31 proc.). Smagu matyti, kad buvo paremta 16 žiniasklaidos ir 13 katalikiškos leidybos projektų, įskaitant 4,000 dol. „Draugas News” laikraščiu. Kitame skyrelyje sužinome, kad 2015 m. buvo paremta 60 stovyklų. Beveik 5,000 vaikų bei suaugusiųjų vasaros metu pailsėjo ir dvasiškai sustiprėjo. Klierikams ir studijuojančiam jaunimui paskirta 84 stipendijos.

Bitės darbininkės. *mano-bites.lt*

Kauno jėzuitų gimnazija savo bičiuliams skirtame dviejų puslapių laiške, lietuvių ir anglų kalbomis, praneša, kad šiemet joje mokosi 799 mokiniai. Dėl vietos stokos išgali priimti tik trečdalis visų norinčiųjų. Praėjusiais metais buvo įrengta moderni biblioteka, kambarys sielovados užsiėmimams, atidarytas naujas įėjimas per bažnyčią į vienuolyną ir gimnazijos valgyklą. Kaupiamos lėšos daugiafunkcio mokslo ir sporto centro statybai. Laiške nepateikta jokių sumų apie gautas aukas ir turėtas išlaidas.

Susilaukta ir kalėdinių sveikinimų bei kortelių paketėlių iš „Draugo”, „Vydūno fondo”

„DIRVAI” AUKOJO:

Anonimas,	
Billings, MT	1500
Anonimas,	
CA	1000
F.Šiaučiūnas,	
Mississauga, CAN.....	80
A.Petrauskis,	
Euclid, OH	50
B.Banaitis,	
Plymouth, MA.....	45
A.Pintsch,	
W.Milford, NJ	45
J.Stuopis,	
Sharon, MA.....	20
E.Jakulis,	
Willoughby, OH	10
A.Raulinaitis,	
Twinsburg, OH.....	10

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame

ir „Ateitininkų namų”. Man atrodo, kad tai daugiau lėšų telkimo priemonės, be ypatingo dėmesio šventinių sveikinių kokybei bei patrauklumui. Daugelį metų „Draugas” leidžia įdomius ir gražiai apipavidalintus metinius kalendorius. Ne taip seniai prie tokių kalendorių leidybos prisidėjo ir „Dainavos fondas”. Pastarasis Fondas buvo įsteigtas 2006 m. paremti ir išlaikyti Dainavos stovyklavietę kaupiant lėšas, kurios naudojamos atlikti Dainavos stovyklos misiją. Gautame bendralaiškyje neduodama jokių sumų apie aukas ir išlaidas. Tos informacijos teko ieškoti kitur. Gavau 2013 m. pelno nesiekiančių organizacijų JAV valdžiai skirtą trumpą formą (990-EZ). Tais metais „Dainavos fondas” sulaukė 70,597 dol. paramos iš visuomenės. Jeigu gerai supratau formoje patiektą informaciją, per tą patį laiką buvo turėta 7,125 dol. išlaidų.

Iš atliktų bendrų studijų, susijusių su labdaros organizacijomis, žinome, kad žmonės noriau aukoja, jeigu žino ir pritaria organizacijos tikslams. Taip pat jų dosnumą pakelia užmegztų ryšių palaikymas ir pasidalinimas informacija. Konkrečiai, žmonės teigiamai nuteikia metiniai veiklos pranešimai ir finansinės padėties santrauka. Dar geriau nuteikia, kai iš organizacijos sulaukiama asmeniškų pakvitavimo, ypač padėkos žodelio. Noriu pastebėti, kad pakutiniųjų poros metų pakvitavimai ir padėkos laiškai iš lietuviškų organizacijų darosi ne išimtis, bet taisyklė. Šįmet iš kai kurių organizacijų jau gavau pernai metų aukojimo santrauką. Tai naujiena, verta pakartojimo ir kitais metais.

Padėka bitėms, aviliams ir bitininkams už pernai metais sukaupto medaus korius!

Romualdas Kriaučiūnas

